

НАУКОВА ХРОНІКА

ВІДОМОСТІ

про захисти докторських та кандидатських дисертацій
зі спеціальності 10.02.01 – „Українська мова”,
захищені у спеціалізованій вченій раді Д 76.051.07
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
у 2011–2013 рр.

Спеціалізована вчена рада Д 76.051.07

*у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича
вул. Коцюбинського, 2, V корп., ауд. 230, м. Чернівці, 58012, Україна,
тел. (0372) 584832, email: ksum-dpt@chnu.edu.ua
тел. (0372) 584735, email: clg-mel@chnu.edu.ua*

Наталія ШАТІЛОВА. Ідіостиль Сидора Воробкевича. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови філологічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Кульбабська Олена Валентинівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри сучасної української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Статєсва Валентина Іванівна**, ДВНЗ „Ужгородський національний університет”, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, **Бибик Світлана Павлівна**, Інститут української мови НАН України, старший науковий співробітник відділу стилістики та культури мови.

Захист відбувся 23 червня 2011 р. Затверджено: 11 листопада 2011 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми кандидатської дисертації зумовлена потребою комплексного аналізу ідіостилу С. Воробкевича, основу якого становить народнорозмовне, діалектне мовлення, що дасть змогу показати розвиток української мови як загальноукраїнського цілісного історичного мовного процесу. Особливо актуальним є дослідження співвідношення загальномовного та специфічного (локального, індивідуального) в мові Воробкевичевих творів з погляду взаємозв'язку індивідуального стилю з авторським світобаченням. У контексті багатоаспектного аналізу мовостилу письменника актуальності набуло й питання про вплив народнорозмовних і фольклорних джерел на лексичний, фраземний і граматичний рівні художніх творів С. Воробкевича.

Мета дисертації – визначити домінуючі риси ідіостилу С. Воробкевича на лексичному, фраземному, граматичному рівнях через системний аналіз мови художніх творів письменника.

Досягнення мети передбачало розв'язання таких **завдань**:

- 1) уточнити сутність та обсяг понять „ідіостиль” та „ідіолект”;
- 2) з'ясувати мовні та позамовні чинники формування індивідуального стилю С. Воробкевича та роль письменника в утвердженні статусу нової української літературної мови на народній основі на Буковині в другій половині XIX ст.;
- 3) схарактеризувати тематичні групи діалектної лексики, що репрезентують мовну картину світу буковинців другої половини XIX ст. у творчості С. Воробкевича;
- 4) описати на основі аналізу співвідношення загальномовного та індивідуального фраземне багатство мови письменника, способи авторської трансформації фразем;
- 5) дослідити константні стилетвірні риси мови С. Воробкевича на граматичному рівні, простежити вплив народнорозмовної мови та фольклорних джерел на структурування речень;
- 6) упорядкувати за дослідженими текстами словник діалектної лексики мови творів С. Воробкевича.

Об'єктом дослідження є мова художніх творів С. Воробкевича.

Предмет аналізу – лексичні, фраземні та граматичні одиниці як складники індивідуального стилю С. Воробкевича.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в українському мовознавстві комплексним дослідженням оригінального стилю письменника-буковинця С. Воробкевича у зв'язку з його світоглядною позицією. Уперше на широкому фактичному матеріалі визначено мовні доміанти художньої мови митця на лексичному, фраземному та граматичному рівнях. Дослідження проведено в контексті сучасних критеріїв визначення категорії ідіостилю, зокрема, з'ясовано індивідуальні та регіональні ознаки стилю С. Воробкевича на тлі загальнонаціональних, упорядковано словник діалектної лексики мови його творів. Уперше окреслено внесок письменника в розбудову національної літературної мови в умовах становлення нової літературної мови на Буковині в другій половині XIX ст.

Структура роботи. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, основної частини, яка має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (324 позиції) та додатків (*Додаток А.* Хроніка життя і творчості С. Воробкевича; *Додаток Б.* Тематичні групи діалектних лексем в ідіостилі С. Воробкевича; *Додаток В.* Словник діалектної лексики мови творів С. Воробкевича; *Додаток Д.* Фіксація діалектної лексики мови творів С. Воробкевича в лексикографічних працях). Повний обсяг роботи становить 353 с., текстова частина – 194 с., додатки до роботи – 122 с.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Світосприйняття буковинців через призму мови творів С. Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – С. 378–382.

2. Складнопідрядні речення міри і ступеня (на матеріалі творів Сидора Воробкевича) / Наталія Шатілова // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали міжнар. наук. конф. (Чернівці, 19–21 жовтня 2006 р.) / наук. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 112–116.

3. Синтаксичний почерк Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 364–368.

4. Семантична конденсація як особливість синтаксичного малюнка художнього твору (на матеріалі прози Сидора Воробкевича) / Н. О. Шатілова // Лексико-граматичні інновації у сучасних східнослов'янських мовах : матеріали III міжнар. наук. конф. (Дніпропетровськ, 19–20 квітня 2007 р.) / упор. Т. С. Пристайко. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 328–330.

5. Порівняльні конструкції в мові прозових творів Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 382–384 : Слов'янська філологія. – С. 208–212.

6. Шатілова Н. О. Фонетичні діалектизми у художній мові Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 138–142.

7. Синтаксичні особливості діалогічного мовлення у драматичних творах Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 394–398 : Слов'янська філологія. – С. 435–439.

8. Лексичні діалектизми як доміантна ознака художньої мови Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні та світі : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів (12 листопада 2008 р.) / відп. ред. О.О. Кабиш. – Київ, 2009. – С.128–131.

9. Этнографизмы как характерная черта языковой личности Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур: материалы междунар. науч. симпозиума (Румыния, Клуж-Напока, 19-20 июня 2008 г.). – Клуж-Напока, 2008. – С. 76–77.

10. Мовні і позамовні чинники формування ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 589–593.

11. Синтаксичні фольклоризми як виразники ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Семантика мови і тексту : Матеріали X Міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І Я., 2009. – С. 293–396.

12. Конструкції розмовного мовлення в синтаксичній структурі художніх текстів Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Наукові записки : зб. наук. праць / відп. ред. О. Семенюк. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2010. – Вип. 89 (5). – С. 103–107. – (Філологічні науки : мовознавство).

13. Слова з національно-культурним компонентом як маркери ідіостилю Сидора Воробкевича / Наталія Шатілова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 168–174.

14. Ідіостиль письменника в концепції О. Потебні та в сучасних інтерпретаціях / Наталія Шатілова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна : зб. наук. праць / відп. ред. Ю. М. Безхутрий. – № 910. – Ч. I. – Харків, 2010. – С. 693–697. – (Філологія).

15. Елементи фольклорної традиції в ідіостилі Сидора Воробкевича / Н. О. Шатілова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. наук. праць / наук. ред. М.Г. Кудрявцев. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. – Вип. 23. – С. 317–323. – (Філологічні науки).

* * *

Ольга ЯЦУК. Речення з напівпредикативними апозитивними одиницями в українській прозі кінця XX – початку XXI століть. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі рідної мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Гузар Олена Володимирівна**, завідувач кафедри рідної мови та методики її викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Мойсієнко Анатолій Кирилович**, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, завідувач кафедри сучасної української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Карпалюк Валентина Семенівна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач кафедри мовознавчих дисциплін.

Захист відбувся 23 червня 2011 р. Затверджено: 19 січня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми кандидатської дисертації зумовлена, по-перше, відсутністю в україністиці комплексного вивчення семантико-синтаксичних параметрів та лінгвістичного потенціалу напівпредикативних субстантивних одиниць, синтаксична природа яких вивчена ще не достатньо. По-друге, недослідженим є питання граматичного вираження та семантико-функціонального навантаження апозитивами, яку витлумачуємо як стрижневий субстантивний компонент, що утворює напівпредикативну апозитивну одиницю. По-третє, системно не описані граматико-кореляційні співвідношення між напівпредикативною апозитивною одиницею й означуваним компонентом у структурі речення. По-четверте, вагомим аргументом обраної проблематики є й те, що напівпредикативні апозитивні одиниці завдяки своїй семантико-функціональній природі відзначаються особливою лінгвістичною оригінальністю та частотністю вживання в текстах зазначеного періоду. Ці риси напівпредикативних апозитивних одиниць зумовили визначення їхніх семантичних та граматичних ознак як таких, що продукують ідіолектні особливості функціонування української мови періоду межі XX–XXI століть. По-п'яте, напівпредикативні апозитивні одиниці як носії лексичних, граматичних та образно-стилістичних засобів вираження, а не лише як власне-синтаксичні одиниці, ще не були предметом спеціального розгляду. По-шосте, важливо дослідити співвідношення означуваного компонента та напівпредикативної апозитивної одиниці з урахуванням їхніх власне-граматичних значень у

лінгвостилістичній парадигмі, а також виявити засоби функціонально-семантичної реалізації цих синтаксичних одиниць у тексті.

Мета дисертації – визначити семантико-синтаксичну природу та стилістичний потенціал напівпредикативних апозитивних одиниць у співвідношенні із означуваними компонентами, з'ясувати лінгвостилістичні засоби вираження цих одиниць речення на матеріалі української прози кінця ХХ – початку ХХІ століть.

Досягнення мети передбачало розв'язання таких завдань:

1) окреслити основні етапи дослідження відокремлених компонентів речення в синтаксичній парадигмі;

2) з'ясувати синтаксичну природу семантико-синтаксичних відношень між означуваним компонентом та напівпредикативною апозитивною одиницею;

3) виявити та описати граматичні типи функціонування досліджуваних компонентів речення;

4) випрацювати критерії та здійснити семантичну типологію напівпредикативних апозитивних одиниць;

5) охарактеризувати засоби художнього вираження означуваного та відокремленого компонентів реченнєвої структури в досліджуваних художніх текстах;

6) установити частотність уживання напівпредикативних апозитивних одиниць за такими показниками, як „граматичний тип/ напівпредикативна апозитивна одиниця”, „автор тексту/ напівпредикативна апозитивна одиниця”, „денотативне поле/ напівпредикативна апозитивна одиниця”.

Об'єктом дослідження є напівпредикативні апозитивні одиниці, що функціонують в українських художніх прозових текстах кінця ХХ – початку ХХІ століть.

Предмет дослідження – граматико-семантичні різновиди напівпредикативних апозитивних одиниць та означуваних компонентів, тип семантико-синтаксичних відношень між цими компонентами реченнєвої структури, засоби їхнього стилістичного вираження в художніх текстах.

Наукова новизна роботи зумовлена тим, що вперше об'єктом лінгвістичного дослідження в граматичній, семантичній та стилістичній парадигмах стали напівпредикативні апозитивні одиниці в корелятивній парі із означуваними компонентами як носії мовного колориту епохи кінця ХХ – початку ХХІ століть. Зокрема, обґрунтовано тип семантико-синтаксичних відношень, що функціонують між напівпредикативною субстантивною апозитивною одиницею та означуваним компонентом; описано семантичні значення досліджуваних одиниць; визначено їхні стилістичні функції з урахуванням експресивного забарвлення та ступеня поширеності в художніх текстах.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного із них, загальних висновків, списку використаної літератури, що налічує 229 позицій, і списку художніх джерел – 55 позицій. Повний обсяг дисертації 207 сторінок, основного тексту – 179 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Об'єктивні та суб'єктивні значення відокремленої субстантивної конструкції, представлені прикладкою (на матеріалі української прози кінця ХХ – початку ХХІ ст.) / Ольга Яцук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Д.Г. Бучко. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – Вип. 1 (11) : Мовознавство. – С. 46–49.

2. Інваріанти відокремлених прикладок та їх синтаксична модифікація (на матеріалі романів В.Кожелянка „Дефіляда в Москві” та О. Ульяненка „Сталінка”) / Ольга Яцук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету : зб. наук. праць / наук. ред. Д. Г. Бучко. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – Вип. 2 (12) : Мовознавство. – С. 277–285.

3. Статус відокремленої прикладки в семантичній парадигмі (на матеріалі української прози кінця ХХ – початку ХХІ століть) / Ольга Яцук // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – Вип. 3. – С. 123–128.

4. Семантико-синтаксичний аспект реалізації відокремлених прикладок в українській прозі кінця ХХ – початку ХХІ століть / Ольга Яцук // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська

філологія. – С. 111–114.

5. Власне семантичний та семантико-синтаксичний аспекти відокремлених прикладок (на матеріалі української прози зламу ХХ – ХХІ століть) / Ольга Яцук // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника : зб. наук. праць / наук. ред. В. В. Грещук. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦПТ, 2007. – Вип. XV–XVIII : Філологія. – С.167–171.

6. Семантико-синтаксичні відношення у структурі відокремлених прикладок (на матеріалі української прози к. ХХ – п. ХХІ ст.) / Ольга Яцук // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : Брама-Україна, 2009. – Вип. 9. – С. 200–208.

* * *

Олена КУЛЬБАБСЬКА. Вторинна предикація: семантична та морфолого-синтаксична типологія. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор **Гуйванюк Ніна Василівна**, завідувач кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Іваницька Ніна Лаврентіївна**, Інститут філології й журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри германської і слов'янської філології; доктор філологічних наук, професор **Загнітко Анатолій Панасович**, Донецький національний університет, завідувач кафедри української мови та прикладної лінгвістики; доктор філологічних наук, професор **Степаненко Микола Іванович**, Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка, ректор, завідувач кафедри української мови.

Захист відбувся „25” листопада 2011 року. Затверджено: 17 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми докторської дисертації зумовлена відсутністю комплексного аналізу неелементарного простого речення в аспекті комунікативної діяльності й інформативної структури, зважаючи на динамічні процеси редуцції, компресії, модифікації, транспозиції тощо. На часі системний розгляд семантичних та морфолого-синтаксичних варіантів вторинних предикатних і складних субстанціальних синтаксем як засобів оформлення, контамінації та введення додаткової інформації економними ресурсами вторинної предикації в межах того самого речення. Сучасна синтаксична наука потребує нової дефініції поняття предикації в аспекті когнітивної та мовленнєвої діяльності, оскільки інформація про позамовну дійсність невіддільна від свідомості, волі й комунікативних інтенцій мовця, від прагматичної спрямованості висловлення.

Актуальними залишаються також проблеми визначення місця та ролі явищ, що імплікують семантично достатні одиниці, установаження їхньої типології та наукової інтерпретації з позицій новітнього синтаксису.

Мета роботи – обґрунтування лінгвальної природи вторинної предикації, семантична та морфолого-синтаксична типологія, комплексний опис варіантів вторинних предикатних і складних субстанціальних синтаксем, а також неелементарних синтаксем, що виражають семантико-синтаксичні відношення перехідного типу.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) з'ясувати лінгвальний статус вторинної предикації як маркера асиметричності простого речення і випрацювати предикаційну концепцію ускладненого простого речення;

2) обґрунтувати поняття „елементарне / неелементарне” просте речення у стосунку до предикації;

3) запропонувати методіку наукового аналізу для об'єктивного розгляду специфіки неелементарних простих речень, зважаючи на механізми предикації;

4) окреслити поняття предикативи, розглянути основні критерії розмежування її типів у поліпропозитивному простому реченні;

5) виокремити диференційні ознаки та моделі репрезентації основних і вторинних предикатив як складників макропредикативи в неелементарних простих реченнях;

6) умотивувати роль вторинних предикативних синтаксем у семантико-синтаксичній структурі поліпропозитивного простого речення; описати їхні релевантні ознаки та варіантні вияви;

7) схарактеризувати семантичні, морфологічні та морфолого-синтаксичні варіанти вторинних субстанціальних синтаксем у неелементарному простому реченні;

8) визначити специфіку семантичного наповнення та морфолого-синтаксичної диференціації вторинних синтаксем перехідного типу.

Об'єкт дослідження – вторинна предикація, що виражає вторинні семантико-синтаксичні відношення в неелементарному простому реченні.

Предмет дослідження – квалікативні характеристики, семантична та морфолого-синтаксична типологія вторинних синтаксем як маркерів вторинних семантико-синтаксичних відношень між вихідним і модифікованим елементарним простим реченням, а також потенційних суб'єктно-предикативних відношень у вторинній предикації.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* запропоновано предикаційну концепцію ускладненого простого речення, апробовано оригінальну методику аналізу його семантико-синтаксичної структури, на основі якої описано ієрархію та моделі предикатив, окреслено типологію вторинних предикативних і субстанціальних синтаксем із синкретичним значенням.

Витлумачення семантично неелементарного простого речення як синтаксичної конструкції в одному ряду з простим елементарним і складним реченнями дає змогу комплексно схарактеризувати механізми формального та семантичного ускладнення реченнєвої структури засобами вторинної предикації, що її репрезентують численні семантичні, морфологічні та морфолого-синтаксичні варіанти неелементарних синтаксем. Запропонований підхід до витлумачення ускладненого простого речення виходить за межі традиційного й охоплює всі вияви поліпропозитивності монопредикативних одиниць.

Зіставний аналіз типів предикації уможливив з'ясування лінгвального статусу вторинної предикації у взаємодії її формальних і семантичних параметрів, з огляду на специфіку функціональної динаміки, що розширює можливості семантико-синтаксичного моделювання простого речення. *Новим* у роботі є системний опис та семантична й морфолого-синтаксична типологія мінімальних функціональних одиниць – вторинних синтаксем, установлення їх кореляцій із первинними (базовими) предикативними і суб'єктивними синтаксемами в макропредикативах; *уперше* запропоновано класифікації синтаксем, утворених унаслідок різноманітних формально-семантичних співвідношень і трансформацій вихідних семантично елементарних простих речень.

Структура й обсяг дисертації. Дослідження складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (607 позицій), основних лексикографічних праць та їх умовних скорочень (12 позицій) і списку джерел (108 найменувань). У чотирьох додатках до дисертації (14 сторінок) наведено порівняльні таблиці релевантних ознак первинних і вторинних предикативних синтаксем у неелементарному простому реченні, узагальнено квалікативні параметри основної та вторинної предикації, схематично унаочнено їхню типологію.

Повний обсяг реферованої роботи – 472 сторінки, із них 374 основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Вторинна предикація у простому реченні : монографія / Олена Кульбабська. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. – 672 с.

Рец.: Мірченко М. *Вторинна предикація у плані національної специфіки українського синтаксису* / Микола Мірченко // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т., 2011. – Вип. 547–548 : Слов'янська філологія. – С. 311–313.

2. Семантична валентність вторинного предиката у структурі простого ускладненого

речення / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / В.М. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВЦ КДПУ, 2000. – Вип. 23. – С. 144–149.

3. Типи предикації в сучасній українській мові / Олена Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / укл. : Анатолій Загнітко [та ін.]. – Донецьк : ДонНУ, 2001. – Вип. 7. – С. 81–85.

4. Кульбабська О. Семантичні та синтаксичні особливості суб'єкта вторинної предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Н.В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 170–171 : Слов'янська філологія. – С. 113–118.

5. Поліпропозитивні прості речення в сучасній українській мові / О. Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. : у 2-х ч. / укл. : Анатолій Загнітко [та ін.]. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – Вип. 11, ч. I. – С. 158–163.

6. Відокремлення як формальний засіб вираження вторинної предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. – С. 396–402.

7. Вторинна предикація та засоби її вираження у простому реченні / О. В. Кульбабська // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : зб. наук. пр. – Житомир : ЖДУ, 2006. – Вип. 27. – С. 108–111.

8. Прикметник як вторинний предикат у структурі українських паремій / О.В. Кульбабська // Філологічні науки : зб. наук. пр. / відп. ред. В.В. Герман. – Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2006. – С. 63–68.

9. Девербативи в акті предикації / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 160–166.

10. Функціональні параметри вторинної предикативи у простому поліпропозитивному реченні / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356–359 : Слов'янська філологія. – С. 310–314.

11. „Уживати без порушення духа мови...” (Погляди М. Равлюка на додаткову предикацію в реченнях із партиципними формами) / О. В. Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2007. – Вип. 15 – С. 277–282.

12. Співвідношення номінації та предикації у складному слові / О. В. Кульбабська // Вісник Черкаського університету / В. П. Мусієнко (відп. ред.) та ін. – Черкаси : Черкас. нац. ун-т, 2007. – Вип. 116. – С. 27–34.

13. Девербативи в простому неелементарному реченні: функціонально-лінгвістичний аспект / Олена Кульбабська // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. пр. / ред. кол. : Сабодаш І. В. (відп. ред.) та ін. – Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2007. – Вип. 11. – С. 219–224.

14. Актуалізований епітет як засіб вторинної предикації в поетичному тексті / Олена Кульбабська // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за ред. проф. Л.А. Лисиченко. – Харків : ХНПУ, 2007. – С. 106–113.

15. Вторинна предикація в концепції І. Огієнка та в сучасних інтерпретаціях / О.В. Кульбабська // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. / ред. кол. : М. С. Тимошик [та ін.]. – Кам'янець-Подільський : РВВ КПДУ, 2007. – Вип. IV. – С. 215–220. – (Серія історична та філологічна).

16. Атрибутивні конструкції як засіб вторинної предикації в поліпропозитивному простому реченні / О. В. Кульбабська // Шевченкознавчі студії : зб. наук. пр. / ред. кол. : Г. Ф. Семенюк (голова) та ін. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2007. – Вип. 10. – С. 188–195.

17. „Дієслівна енергія” засобів вторинної предикації в синтаксичній концепції О.О. Потєбні / О.В. Кульбабська // Вісник Одеського національного університету / ред. кол. вип. : Т. Ю. Ковалевська (наук. ред.) та ін. – Вип. 3 : Філологія (мовознавство), т. 12. – Одеса : ОНУ, 2007. – С. 97–104.

18. Інфінітив як засіб предикації у структурі простого речення / О. В. Кульбабська // Вісник Дніпропетровського університету / гол. ред. М.В. Поляков. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 13, т. 2. – № 4/2. – С. 129–135.

19. Вчення про скорочені речення в синтаксичній концепції Василя Сімовича / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов'янська філологія. – С. 228–232.
20. Дихотомія термінів „прєдикація / прєдикативність” у сучасному мовознавстві / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 382–384 : Слов'янська філологія. – С. 73–78.
21. Класифікаційні критерії прєдикатних синтаксем у мовознавчій літературі (теоретичні засади) / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б.І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 428–429 : Слов'янська філологія. – С. 208–214.
22. „Коротке прислів'я – багатомовне” (Вторинні прєдикати як засіб „згущення думки” у паремійних висловленнях) / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / В. Ожоган (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2008. – Вип. 75 (3). – С. 119–122. – (Філологічні науки. Мовознавство).
23. Прєдикація як критерій розмежування елементарності / неелементарності простого речення / О. В. Кульбабська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова / відп. ред. М.Я. Плющ. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. – Вип. 4. – С. 66–77. – (Серія 10 : Проблеми граматики та лексикології української мови).
24. Внутрішньотекстовий смисл крізь призму прєдикації / О.В. Кульбабська // Мовознавчий вісник / МОН України; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького; відп. ред. Г. Мартинова. – Черкаси, 2008. – Вип. 6. – С. 276–281.
25. Типологія наукових підходів до вивчення категорії прєдикації / Н.В. Гуйванюк, О.В. Кульбабська // Мовознавство. – 2008. – № 4–5. – С. 55–63.
26. Динамізм системи вторинної прєдикації / О. В. Кульбабська // Система і структура східнослов'янських мов : зб. наук. пр. / ред. кол. : В. І. Гончаров (відп. ред.) та ін. – К. : Знання України, 2008. – С. 23–28.
27. Асиметрія простого речення / О.В. Кульбабська // Культура народів Причорномор'я : научн. журнал / ред. совет : Толочко П.П. (председатель) и др. – 2008. – № 142. – Т. 1. – С. 421–423.
28. Сучасні інтерпретації категорії прєдикації в мовознавстві / Олена Кульбабська // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 61–73.
29. Критерій більшої / меншої складності речень як інструмент розмежування первинної та вторинної прєдикації / Олена Кульбабська // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. на пошану проф. Катерини Городенської з нагоди її 60-річчя / МОН України; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького; відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2009. – Вип. 8. – С. 276–286.
30. Вторинні прєдикати: лінгвальний статус, класифікація і репрезентація в сучасній українській мові / Олена Кульбабська // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 70–75.
31. Основна прєдикатема як репрезентант первинної прєдикації в елементарному простому реченні / Олена Кульбабська // Вісник Прикарпатського національного університету / ред. рада : В. Грещук (голова) та ін. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2009. – Вип. XXI–XXII. – С. 92–96. – (Філологія. Мовознавство).
32. Семантичні та морфологічні варіанти темпоральних синтаксем у простому неелементарному реченні / О. В. Кульбабська // Наукові праці : наук.-метод. журнал / Чорноморський держ. ун-т ім. Петра Могили: Дубова О. А. (голова) та ін. – Вип. 92, т. 105. – Миколаїв : ЧДУ, 2009. – С. 62–67.
33. Атрибутивні синтаксеми в лінгвістичному трактуванні Н. В. Гуйванюк / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – С. 16–24.
34. Складні субстанціальні синтаксеми як маркери неелементарності простого речення / Олена Кульбабська // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка / ред. кол. : О. Семенюк (відп. ред.) та ін. – Кіровоград : РВВ КДПУ, 2010. – Вип. 89 (4). – С. 164–168. – (Філологічні науки. Мовознавство).
35. Поняття „суб'єкт” у науковій лінгвістичній парадигмі / Олена Кульбабська // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 115–122.

36. Класифікаційні параметри простого неелементарного речення у синтаксичній концепції К. Ф. Шульжука / О. В. Кульбабська // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету : Актуальні проблеми сучасної філології : зб. наук. пр. / наук. ред. К.Ф. Шульжук. – Рівне : РДГУ, 2010. – Вип. 18 : Мовознавчі студії. – С. 11–15.
37. Учення О. Потебні про інфінітив як „другорядний присудок у ділянці додатка” в аспекті категорійного синтаксису / О. В. Кульбабська // Вісник Харківського національного університету : зб. наук. пр. / ред. кол. : Безхутрий Ю.М. (відп. ред.) та ін. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2010. – № 910. – Ч. 1. – С. 27–31. – (Мовознавство. Літературознавство).
38. Напівпредикативні конструкції як засіб компресії / О. В. Кульбабська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. / відп. ред. М.Я. Плющ. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 7. – С. 191–195. – (Серія 10 : Проблеми граматики та лексикології української мови).
39. Інваріантність та варіантність: модель дослідження ситуації та її елементів / О. В. Кульбабська // Актуальні проблеми менталінгвістики : наук. зб. / відп. ред. В. Т. Скляренко. – К.–Черкаси : Брама, 1999. – С. 268–269.
40. Напівпредикативність як синтаксична категорія простого ускладненого речення / Олена Кульбабська // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців (Чернівці, 25–29 серпня 2002 р.): зб. наук. ст. : ред. рада: М. Жулинський та ін. – Чернівці : Рута, 2003. – С. 285–289. – (Мовознавство).
41. Вторинна предикація у структурі простого двоскладного речення / О. Кульбабська // Актуальні проблеми менталінгвістики : матеріали IV Міжнар. наук. конф. (Черкаси, 20–22 травня 2005 р.) / Черкас. нац. ун-т імені Б. Хмельницького / відп. за вип. Корновенко Л. – Черкаси, 2005. – С. 48–51.
42. Імпліцитна предикація в поетичному тексті / О. В. Кульбабська // Актуальні проблеми дослідження граматики та лексикології : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (4–5 жовтня 2006 р.) / МОН України; Вінницький держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського; ред. кол. : П. С. Дудик та ін. – Вінниця : ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського, 2006. – С. 47–51.
43. Ситуація як денотат речення-висловлення / Ніна Гуйванюк, Олена Кульбабська // Семантика мови і тексту : матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф. (26–28 вересня 2006 р.); ред. кол. : В. І. Кононенко (голова) та ін. – Івано-Франківськ : ВДВЦІТ, 2006. – С. 60–63.
44. Вторинна предикація як вияв принципу економії в мові / О. Кульбабська // Актуальні проблеми синтаксису : матеріали міжнар. наук. конф. (19–21 жовтня 2006 р.): відп. за вип. Н. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2006. – С. 93–99.
45. Номіналізація як згортання предикації в позиції імені / О. Кульбабська // Актуальні проблеми філології та перекладознавства : зб. пр. / Бойко Ю. [та ін.]. – Вип. 3 : у 2-х ч. – Ч. 1.–Хмельницький : ХНУ, 2007. – С. 291–295.
46. Стилистический компонент в семантике предложений, осложненных средствами вторичной предикации / Елена Кульбабская // Вопросы славянской филологии : материалы междунар. научн. симп. (Клуж-Напока, Румыния, 15–16 июня 2007 г.): тезисы докл. – Клуж-Напока, 2007. – С. 29–30.
47. Метафора як семантична основа „прихованої” предикації у художньому тексті / О. В. Кульбабська // *Ucrainica III. Současná ukrajinistika. Problémy jazyka, literatury a kultury.* – 1. část. – Sborník článků. IV Olomoucké symposium ukrajinistů (28.–30. srpna 2008). – Olomouc : Univerzita Palackého, 2008. – P. 95–100.
48. Функции объектного инфинитива в простом семантически неэлементарном предложении / Елена Кульбабская // Актуальные тенденции в исследовании славянских языков, литератур и культур : материалы междунар. научн. симп. (Клуж-Напока, Румыния 19–20 июня 2008 г.). – Клуж-Напока, 2008. – С. 45–46.
49. Причинові синтаксеми в семантичній структурі простого речення (на матеріалі творів Б. Грінченка) / Олена Кульбабська // Творча спадщина Бориса Грінченка й українська національна ідея : матеріали Всеукр. наук. конф. (9–10 грудня 2008 р.) / Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Луганськ, 2008. – С. 73–79.
50. Вторинні предикатні синтаксеми модального типу у структурі простого поліпропозитивного речення української мови / Олена Кульбабська // *Mowo rідna, slovo rідne : Prace naukowe ofiarowane Doktor Bożenie Zinkiewicz-Tomanek / pod red. O. Baraniwskiej,*

A. Falowskiego. – Krakow : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – S. 131–136. – (Studia Ruthenica Cracoviensia : 3).

51. Теорія скорочених речень у трактуванні С. Смаль-Стоцького і Ф. Гартнера: погляд крізь призму сучасності / Олена Кульбабська // Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри : матеріали Міжнар. наук. конф. (Кривий Ріг, 5–6 листопада 2009 р.) / МОН України; Криворізький держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2009. – С. 437–443.

52. Стилистический компонент в семантике предложений, осложнённых средствами вторичной предикации / Elena V. Kulbabskaja // Studia Universitatis Babeş-Bolyai / editor coordinator : prof. dr. Ioana Both. – Cluj-Napoca, 2009. – № 1. – S. 15–22. – (Philologia).

53. Інформативний обсяг простих речень з вторинною предикацією (на матеріалі мови творів Івана Франка) / Олена Кульбабська // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнар. наук. конгресу, присв. 150-річчю від дня народж. І. Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.) / відп. ред. І. Вакарчук. – Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – Т. 2. – С. 414–424.

54. Синтаксемний склад простого речення у синтаксичній концепції Івана Вихованця / Олена Кульбабська // Проблеми сучасної функційно-категорійної граматики : зб. наук. пр. на пошану чл.-кор. НАН України І. Вихованця / А. Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : Ноулідж, 2010. – С. 154–166.

55. Адвербіальні синтаксеми зі значенням зумовленості у граматичній концепції К.Ф. Шульжука / О.В. Кульбабська // Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов'янських мов : матеріали Міжнар. науч. конф., присв. пам'яті проф. К. Шульжука (Рівне, 19–20 травня 2011 р.) : відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне, Оломоуц : ВЦ „Острозька академія”, 2011. – С. 33–37.

* * *

Наталія ГУДИМА. Семантика та стилістичні функції запозичень у мові української постмодерністської прози – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Марчук Людмила Миколаївна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, завідувач кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Струганець Любов Василівна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри методики викладання української мови і культури мовлення; кандидат філологічних наук, доцент **Кондратенко Наталія Василівна**, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, завідувач кафедри прикладної лінгвістики.

Захист відбувся 25 листопада 2011 р. Затверджено: 29 березня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена посиленою увагою науковців до запозиченої лексики як складника словникового запасу української мови та антропоцентричною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень, потребою систематизації іншомовних лексичних одиниць у сучасній українській прозі на семантичному та функціональному рівнях. Дослідження запозичень у цих аспектах відповідає сформованим сучасним категорійним підходам до вивчення мовних явищ, оскільки поєднує параметри як традиційної, так і нової лінгвістичної парадигми.

Вивчення мовного вираження запозичених лексем уможливорює створення словника запозичень новітньої іншомовної лексики, яка функціонує в постмодерністській прозі, випрацювання єдиної методології дослідження запозичених лексем, визначення соціальної функції іншомовізмів у ментальному та вербальному світі членів певного мовного колективу.

Мета дослідження – подати комплексний аналіз запозичень у мові української постмодерністської прози (з погляду джерел і шляхів запозичень, частотності вживання, семантики та стилістичних функцій).

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) простежити теоретичні засади вивчення запозичень у працях українських і зарубіжних лінгвістів та філософів;
- 2) проаналізувати іншомовізми, використані в українській постмодерністській прозі за джерелами та шляхами запозичень;
- 3) дослідити частотність уживання іншомовізмів в українських постмодерністських текстах;
- 4) змоделювати тематичні та лексико-семантичні групи запозиченої лексики, що функціонує в українській постмодерністській прозі;
- 5) простежити типи семантичної адаптації слів іншомовного походження в українській постмодерністській прозі;
- 6) окреслити основні стилістичні функції іншомовної лексики в мові українських постмодерністів; зацентувати увагу на соціальній функції іншомовізмів в українській постмодерністській прозі;
- 7) на основі проаналізованих текстів української постмодерністської прози укласти словник іншомовізмів, що функціонують у мові художніх творів. Завдання словника – а) з'ясувати джерела походження іншомовних слів; б) окреслити семантичний обсяг іншомовізмів в українській постмодерністській прозі (вказати саме ті значення іншомовних слів, з якими ці слова функціонують в українській постмодерністській прозі).

Об'єкт дослідження – запозичена лексика в мові української постмодерністської прози.

Предметом аналізу є семантичні та стилістичні параметри лексичних запозичень у мові української постмодерністської прози.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше проаналізовано іншомовну лексику в семантичному та стилістичному аспектах на матеріалі української постмодерністської прози початку ХХІ ст., що дало змогу визначити відсоток уходження запозиченої лексики в мову сучасних українських письменників і ступінь адаптації іншомовних лексем в українській постмодерністській прозі. Укладено словник іншомовізмів української постмодерністської прози, у якому тлумачення іншомовних лексичних одиниць ілюстровано задекларованим матеріалом.

Обсяг і структура дослідження. Дисертація складається зі вступу, якому передують перелік умовних скорочень, основної частини, що має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (225 позицій), джерел художньої літератури (24 позиції) та додатків (*Додаток А.* (12 таблиць і 2 діаграми – 52 с.); *Додаток Б.* Словник іншомовізмів української постмодерністської прози, поданий окремим томом – 257 с.). Повний обсяг роботи становить 257 с., текстова частина – 180 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Функціонування романо-германських запозичень у творах сучасних українських прозаїків (на матеріалі твору С. Жадана „Біг Мак²⁷”) / Н. В. Бойко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. праць / головн. ред. Н. Л. Іванницька. – Вінниця, 2009. – Вип. 11. – С. 141–144. – (Серія : Філологія).

2. Мовні причини запозичень у творах сучасних українських постмодерністських прозаїків (на матеріалі творів С. Жадана та Л. Дереша) / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Ю. О. Маркітантов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 18. – С. 20–24. – (Серія : Філологічні науки).

3. Лексичні запозичення у прозі українських постмодерністів / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів : вип. 8, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2009. – Т. 2. – С. 19–20.

4. Квантитативний аспект функціонування запозичень як один із способів поповнення лексичного складу української мови (на матеріалі творів українських постмодерністів) / Н. В. Гудима // Ученые записки Таврического национального университета имени В.И. Вернадского / главн. ред. Н. В. Багров. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В.И. Вернадского, 2009. – №2. – Том 22 (61). – С. 288–292. – (Серія : Филология. Социальные коммуникации).

5. Лексико-семантичні групи слів іншомовного походження (на матеріалі української постмодерністської прози) / Н. В. Гудима // Семантика мови і тексту : Матеріали Х Міжнар. наук-

практ. конф. / головн. ред. В. І. Кононенко. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І.Я., 2009. – С. 62–65.

6. Вплив мовних та позамовних чинників на збагачення словникового складу сучасної української літературної мови / Н. В. Гудима // Актуальні проблеми слов'янської філології. : міжвиш. зб. наук. ст. / головн. ред. В.А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2010. – Вип. XXIII. – Ч. IV. – С. 308–316. – (Серія : Лінгвістика і літературознавство).

7. Класифікація основних типів запозичень у сучасній українській літературній мові / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 20. – С. 147–151. – (Серія : Філологічні науки).

8. Критерії визначення запозичень у сучасному українському дискурсі / Н. В. Гудима // Українська мова у XXI ст.: традиції і новаторство : тези доповідей Всеукраїнського лінгвістичного форуму молодих учених (Київ, 21–23 квітня 2010 р.) / наук. ред. П. Ю. Гриценко. – К. : ІАЦ „Спейс-Інформ”; ФОП Гудименко, 2010. – С. 179–81.

9. Лінгвістичний аспект термінів „іншомовне слово” й „запозичення” в зарубіжному та українському мовознавстві / Н. В. Гудима // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / МОН України, Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; відп. ред. Г.І. Мартинова. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. – 2010. – Вип. 10. – С. 284–288.

10. Роль запозичень в українській постмодерністській прозі / Н.В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. Вип. 9, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2010. – Т. 3. – С. 14–15.

11. Музичні терміни-інновації у сучасному українському дискурсі / Н.В. Гудима // Збірник наукових праць молодих вчених Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / головн. ред. О.М. Завальнюк. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2010. – Вип. 2. – С. 43.

12. Функціонування іншомовних назв осіб у лексичній системі сучасної української мови / Н. В. Гудима // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского / главн. ред. Н. В. Багров. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В.И. Вернадского, 2011. – № 2. – Том 24 (63). – С. 389–394. – (Серия : Филология. Социальные коммуникации).

13. Походження й функціонування літературно-мистецьких термінів-запозичень у сучасній українській мові / Н. В. Гудима // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів. Вип. 10, у 5 т. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2011. – Т. 3. – С. 18–19.

14. Словник іншомовізмів української постмодерної прози / Н. В. Гудима. – Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2011. – 208 с. (Рекомендовано МОН України, лист № 1/11 – 628 від 25.01.2011 р.).

* * *

Наталія БИЦКО. Мікрогідронімія Тернопільщини (назви непротічних вод). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри історії та культури української мови **Редьква Ярослав Петрович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української філології **Торчинський Михайло Миколайович**, Хмельницький національний університет; кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник **Вербич Святослав Олексійович**, Інститут української мови НАН України.

Захист відбувся 7 травня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі

Українки, 23).

Актуальність теми дослідження зумовлена тими невідкладними завданнями, які нині стоять перед українською ономастичною наукою, де провідне місце й далі продовжує посідати проблема аналізу мікротопонімії як особливого мовного шару, в якому законсервовано релікти праслов'янської лексики та відбито ментальні регіональні особливості людського світосприйняття в процесі номінації різного типу географічних об'єктів, зокрема мікро- (топонімів, оронімів, гідронімів).

Незважаючи на значні успіхи в теоретико-методологічних підходах до цього проблемного питання (праці Т. Марусенко, Є. Черепанової, М. Толстого, В. Шульгача, В. Лучика, С. Вербича, О. Данилюк, Т. Громко), його розв'язання ще потребує значних теоретичних розвідок і практичного дослідження онімного матеріалу окремих ареалів мікрогідронімів у межах ономастичних систем. Проблема вивчення мікрогідронімії кожного окремо взятого слов'янського регіону в етимологічному, хронологічному та порівняльному аспектах залишається в ономастичній науці й дотепер актуальною.

Повною мірою сказане стосується вивчення мікрогідронімії Тернопільської області, адже аналіз мікрогідронімної лексики недосліджених ареалів України з їхнім подальшим залученням у всеслов'янський ономастичний простір – це одна з найнагальніших ономастичних проблем, які потребують свого вирішення вже сьогодні.

Метою дисертації є лінгвістичний (ономасемасіологічний, словотвірний та етимологічний) аналіз базових назв мікрогідрооб'єктів Тернопільщини з урахуванням топонімійного контексту та з подальшим розкриттям природи їхньої номінації, визначенням міжмовних та міждіалектних зв'язків із потенційною вказівкою на праслов'янський характер іменування.

Для реалізації мети визначено такі **завдання**:

- 1) укласти реєстр мікрогідрооб'єктів із території Тернопільської області;
- 2) визначити характер мікрогідронімів щодо їхнього локативного (місцезнаходження об'єкта, його фізико-географічні особливості) чи посесивного типів (належність гідрооб'єкта особі);
- 3) дослідити передумови появи та простежити основні етапи формування мікрогідронімних одиниць;
- 4) установити співвідношення між словотвірною будовою мікрогідронімів й суміжних ойконімів із погляду первинності / вторинності походження;
- 5) погрупувати мікрогідронімні назви з погляду їхньої архаїчності та продуктивності, а також окреслити поширення назв водойм у досліджуваному регіоні;
- 6) отримати інформацію про походження мікрогідронімів.

Об'єктом дисертаційного дослідження є мікрогідронімний кадастр (мікрогідроніми, лімоніми, гелоніми) верхньо-середнього Дністра з території Тернопільської області.

Предмет дослідження – структурно-семантичні та онома-семасіологічні особливості формування регіональної мікрогідронімії та закономірності її становлення й розвитку.

Наукова новизна пропонуваної роботи полягає в тому, що:

- а) вперше зроблено спробу системного аналізу гідронімів верхньо-середнього Дністра з урахуванням комплексного підходу; б) проаналізовано міжмовні й міждіалектні зв'язки та їхнє відбиття в означеному гідроніміконі; в) отримало подальший розвиток положення про взаємодію між мікрогідронімією та суміжною (контактною) з нею ойконімією; г) аналіз первинних і вторинних за походженням мікрогідронімів зведено до етимологізації не тільки самих онімів, але і їхніх етимонів (ойконімів, антропонімів, апелятивів); д) монографічне дослідження покласифікованих назв мікрогідрооб'єктів включено в систему структурних типів і моделей та подано у формі окремої розвідки (словникової статті).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з переліку умовних скорочень; вступу; трьох розділів (із висновками до кожного з них); загальних висновків; списку використаної літератури (325 позицій) та 12 додатків, в яких унаочнено висновкові положення. Повний обсяг роботи – 211 сторінок, із них – 171 сторінка основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Мікрогідроніми (назви ярів) Тернопільщини (лексико-семантичний аспект) / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / відп. ред.: Б.І. Бунчук та ін. –

Вип. 354–355 : Слов'янська філологія. – Чернівці, 2007. – С. 95–99.

2. Гідронімія України й суміжних територій (історія становлення й розвитку) / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. / відп. ред.: Б.І. Бунчук та ін. – Вип. 475–477 : Слов'янська філологія. – Чернівці, 2009. – С. 472–475.

3. Назви гідрооб'єктів Тернопільщини (інтерпретація за генетичними гніздами) / Н.І. Бицко // Studia Slavica: зб. наук. пр. / відп. ред.: С.М. Пахомова та ін. – Вип. 10 : Ономастика. Топоніміка. – Ужгород : Вид-во Олександри Гаркуші, 2009. – С. 404–410.

4. Мікрополе „стоячі води” у складі мікротопонімів Тернопільщини / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету / відп. ред.: М.М. Попович та ін. – Вип. 521 : Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці, 2010. – С. 83–87.

5. Ономастикон Тернопільщини (мікрогідронімно-ойконімні паралелі) / Н.І. Бицко // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету / відп. ред.: О. Семенюк та ін. – Вип. 100 : Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград, 2011. – С. 13–16.

6. Теоретико-методологічні засади дослідження мікрогідронімів Тернопільщини / Н.І. Бицко // Науковий вісник Чернівецького університету / відп. ред.: М.М. Попович та ін. – Вип. 598 : Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці, 2012. – С. 46–50.

7. Метафоричні утворення у мікрогідронімії Тернопільщини / Н.І. Бицко // Вісник Львівського університету. / відп. ред.: П.Ю. Салига. – Вип. 56. – Ч. 1. – Львів, 2012. – С. 282–289. – (Серія філологічна).

8. Назви стоячих водойм (криниць) Тернопільщини із лексико-семантичного та словотвірного погляду / Я.П. Редьква, Н.І. Бицко // Мово рідна, слово рідне: Prace naukowe ofiarowane Doktor Bożenie Zinkiewicz-Tomanek / pod redakcją Oksany Baraniwskiej, Adama Fałowskiego. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2009. – С. 221–226.

* * *

Василь ШАРКАНЬ. Формування наукового стилю нової української літературної мови в середині XIX століття. – Рукопис.

Робота виконана на кафедрі української мови Державного вищого навчального закладу „Ужгородський національний університет”, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Статєєва Валентина Іванівна**, Державний вищий навчальний заклад „Ужгородський національний університет”, професор кафедри української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України **Німчук Василь Васильович**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу історії української мови; кандидат філологічних наук, професор **Бабич Надія Денисівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, професор кафедри історії та культури української мови.

Захист відбувся 7 травня 2012 р. Затверджено: 26 вересня 2012 р. З дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Актуальність теми. Історія української літературної мови належить до пріоритетних напрямів сучасного українського мовознавства, що зумовлює актуальність і важливість наукових досліджень у цій галузі. Історія української літературної мови – „це складна структура, у якій... мають знайти своє місце й історія мовного узусу, й історія мовної норми, й історія українського мовознавства, й історія окремих функціональних стилів” (В. Німчук). Віднісши історію мовної норми та історію окремих функціональних стилів до ключових структурних компонентів історії української літературної мови, провідний учений у галузі історії української мови В. Німчук наголосив тим самим на першочерговості досліджень у цьому напрямі.

Актуальність теми нашої дисертації зумовлена ще такими чинниками: 1) необхідністю якнайглибшого дослідження історії українського наукового стилю у всіх регіонах України з огляду на його важливість у стильовій системі національної мови; у цьому плані важливе

міркування Василя Мови: „Поки інтелігенція наша буде без літературної наукової мови, доти зневажатимуть нас по праву”; 2) невивченістю питання: хоча науковий стиль нової української літературної мови середини ХІХ ст. в підросійській Україні був у полі зору дослідників (І. Білодід, М. Жовтобрюх, М. Пилинський, К. Ленець, І. Гнатюк, Є. Нахлік, Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, Н. Зелінська, І. Курабцева, С. Чавдаров, В. Білан, В. Статєєва та ін.), проте інформація про нього має переважно фрагментарний характер; в історії цього стилю залишається немало питань, які потребують чи повнішого викладу, уточнення, конкретизації, чи переоцінки раніше відомих явищ і фактів, чи заповнення „білих плям”; 3) культурологічним значенням праці. Важливість роботи в зазначеному напрямі зумовлена: а) потребою корекції наукових положень, застарілих сьогодні з різних причин, зокрема й ідеологічної; б) доцільністю ґрунтовної характеристики екстралінгвальних чинників формування української наукової мови на всіх історичних етапах, зокрема й у середині ХІХ ст.; в) недостатнім висвітленням ролі ключових суб’єктів розвитку української наукової мови середини ХІХ ст. – українських громад, журналу „Основа”, П. Куліша, М. Костомарова та ін.; г) необхідністю виявлення якнайповнішого корпусу наукових праць українською мовою середини ХІХ ст. та дослідження мови цих пам’яток у різних аспектах (з погляду шляхів розбудови мовних засобів, джерел збагачення термінів, критеріїв і тенденцій унормування наукової мови на різних рівнях) тощо.

Мета дослідження – подати різноаспектний аналіз наукового стилю української мови в підросійській Україні середини ХІХ ст. в контексті історичної доби, з окресленням ролі українських діячів культури й науки в утвердженні, розбудові, унормуванні та поширенні цього стилю.

Реалізація мети дослідження передбачає розв’язання таких **завдань**:

1) простежити суспільно-політичні умови формування та поширення наукового стилю української мови в підросійській Україні 40 – початку 60-х років ХІХ століття та охарактеризувати діяльність представників культури і науки України, спрямовану на забезпечення поліфункційності української мови в цей період;

2) виявити якнайповнішу автентичну джерельну базу дослідження – тексти наукового характеру, написані в підросійській Україні в 40 – на початку 60-х років ХІХ ст. українською мовою, подавши їх тематичну та жанрову кваліфікацію;

3) охарактеризувати роль журналу „Основа” (1861–1862) у визначенні актуальних завдань розбудови української наукової мови, шляхів формування її засобів, джерел збагачення та критеріїв унормування термінів;

4) проаналізувати терміносистему шкільних підручників 1857–1863 років, написаних українською мовою, окресливши: а) тематичні групи термінів і номенклатурних назв, б) джерела поповнення цих номенів, в) тенденції унормування термінів і номенклатури в перспекції;

7) виявити проблемні ділянки кодифікації нетермінової лексики шкільних підручників 1857–1863 років.

Об’єктом дослідження є науковий стиль нової української літературної мови в підросійській Україні 40 – початку 60-х років ХІХ століття в контексті епохи. Акцентуємо увагу на розвитку наукової української мови тільки в підросійській Україні з огляду на те, що а) у цьому регіоні через урядову політику русифікації простежуємо значно складніші суспільно-політичні умови функціонування української мови, ніж у Західній Україні; б) саме на цій землі ще в середньоукраїнську добу була велика шкільна практика (братські школи, колегії тощо), традиції якої не могли не відбитися на східноукраїнських діячах культури, науки середини ХІХ ст. Хронологічні рамки дослідження – 40 – початок 60-х років ХІХ ст. (до Валуєвського циркуляра 1863 р.) – обумовлюємо тим, що а) у цей період, за діяльності Кирило-Мефодіївського братства (1845–1847 рр.) та українських громад (кінець 50 – початок 60-х рр.), простежувалося національно-культурне піднесення в Україні, у руслі якого актуалізувалася мовна програма українців, ключовим завданням якої стало забезпечення поліфункційності української мови; б) авторитетні дослідники виокремлюють в історії нової української літературної мови період 40 – початку 60-х років ХІХ ст. як добу Шевченка і Куліша (Ю. Шевельов) чи період Шевченка (В. Русанівський).

Предметом дослідження визначено позамовні чинники формування української наукової мови в підросійській Україні середини ХІХ ст.; її галузеве й жанрове збагачення; терміни й номенклатуру шкільних підручників 1857–1863 рр. з погляду тематичного збагачення, джерел

поповнення й тенденцій унормування в проспекції; проблемні ділянки кодифікації мови підручників на лексичному рівні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що це перше в українському мовознавстві комплексне монографічне дослідження особливостей формування української наукової мови середини XIX ст. в підросійській Україні. Зокрема, у роботі: 1) ширше і глибше, ніж у наявній літературі, простежено позамовні чинники цього процесу; 2) уточнено, розширено та поглиблено відомості із зовнішньої історії східноукраїнського наукового стилю нової української літературної мови середини XIX ст. (про початок його формування, кількісний та якісний вияви – наукові галузі, жанри, автори, час появи пам'яток, рукопис чи друк тощо); 3) виявлено близько 90 текстів українською мовою (рукописних чи опублікованих), створених у підросійській Україні в 40 – на початку 60-х років XIX ст., та подано їх характеристику щодо галузевої і жанрової репрезентації; 4) повніше охарактеризовано роль журналу „Основа” в окресленні основних завдань, шляхів розвитку української наукової мови, джерел збагачення та критеріїв унормування її засобів, зокрема термінів; 5) уперше проаналізовано терміни та номенклатурні назви шкільних підручників 1857–1863 рр. за галузями науки, з погляду джерел збагачення і тенденцій унормування у проспекції; 6) виявлено проблемні ділянки кодифікації на лексичному рівні (терміни й номенклатура та нетермінні назви).

Структура дисертації. Робота складається з умовних позначень текстових та лексикографічних джерел, вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (400 позицій), у тому числі списку лексикографічних джерел (69 позицій) та списку аналізованих джерел (136 позицій), додатка А „Терміни та номенклатура шкільних підручників 1857–1863 років у часовому й територіальному виявах”. Загальний обсяг роботи – 512 с., з них основного тексту – 201 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Граматка” П. Куліша – перший буквар українською мовою в Східній Україні: зіставна характеристика першого (1857) та другого (1861) видань / Василь Шаркань // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 382-384 : Слов'янська філологія. – С. 48–52.

2. Графіка і правопис східноукраїнських підручників 1857–1863 років / Василь Шаркань // Науковий вісник Ужгородського університету.– Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – Вип. 21. – С. 32–37. – (Серія : Філологія).

3. Запровадження української сакральної мови в шкільництво підросійської України на початку 60-х років XIX ст. / Василь Шаркань // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : збірник наукових праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 191–199.

4. Лексика на позначення спеціальних понять у східноукраїнських підручниках 1857–1863 років / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І. В. Сабадош].– Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2010. – Вип. 14. – С. 120–124.

5. Лексика першого видання букваря П. Куліша (1857) у зіставленні з нормами сучасної української літературної мови / Шаркань В. В. // Мова і культура. – К. : Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2009. – Вип. 11. – Т. VII (119). – С. 109–115.

6. Лексичні особливості підручника з природознавства „Де-що про світ Божий” (Київ, 1863) / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І. В. Сабадош]. – Ужгород : Вид-во УжНУ „Говерла”, 2009. – Вип. 13. – С. 143–146.

7. Мова і правопис букваря Тараса Шевченка (1861) / В. В. Шаркань // Шевченкознавчі студії : збірник наукових праць. – К. : ВПЦ „Київський університет”, 2009. – Вип. 12. – С. 265–277.

8. Морфологічні та словотворчі особливості мови букваря Пантелеймона Куліша (1857) з погляду сучасних норм / Шаркань Василь Васильович // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008. – Т. 92. Вип. 79 : Філологія. Мовознавство. – С. 78–83.

9. Наукова функція української мови в Східній Україні в середині XIX століття / В. В. Шаркань // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. –

2010. – № 2. – С. 126–132. – (Серія : Філологічні науки. Мовознавство).

10. Питання про джерела та критерії унормування української наукової терміносистеми в публікаціях журналу „Основа” (СПб., 1861–1862) / Василь Шаркань // Наукові записки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 100. – С. 489–494. – (Серія : Філологічні науки. Мовознавство).

11. Синтаксичні особливості наукової мови Пантелеймона Куліша / Василь Шаркань // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : збірник наукових праць / [відп. ред. І.В. Сабадош]. – Ужгород, 2006. – Вип. 10. – С. 199–206.

12. Букварі Пантелеймона Куліша та Бориса Грінченка в зіставному плані: зміст і мова / В.В. Шаркань // Творча спадщина Бориса Грінченка й українська національна ідея : матеріали Всеукр. наук. конф. до 145-ої річниці з дня народження Бориса Грінченка. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2008. – С. 146–153.

13. Лексична семантика українських шкільних підручників середини ХІХ століття в історичній перспективі / Василь Шаркань // Семантика мови і тексту : матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 21–23 вересня 2009 р.). – Ч. II. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2009. – С. 390–393.

* * *

Ніколетта ГОЛОВАЧ. Лексичні румунізми в українській мові на діалектному та літературнонормативному рівнях – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі сучасної української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Ткач Людмила Олександрівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Масенко Лариса Терентіївна**, Національний університет „Киево-Могилянська академія”, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук **Ястремська Тетяна Олександрівна**, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, старший науковий співробітник відділу української мови.

Захист відбувся 15 червня 2012 р. Затверджено: 30 листопада 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дисертації впливає з потреби комплексного і всебічного аналізу румунізмів як однієї з груп запозиченої лексики української мови, що відбиває особливості перебігу політичної історії українського народу та його контактування з народами-сусідами і представлена у творах української літератури та фольклорних текстах з різних територій. Актуальність цієї проблематики в сучасному українському мовознавстві зумовлена не лише недостатнім її висвітленням і певною фрагментарністю досягнутих результатів, а й тим, що, крім суто мовознавчих та історико-культурних аспектів, вона має й певну реабілітаційну спрямованість.

Мета дослідження – схарактеризувати структурно-семантичні особливості, фразеологічні зв'язки та стилістичні функції румунізмів як такої специфічної групи слів української мови, що здавна засвоїлися в говірках південно-західного наріччя, зафіксовані в українських писемних пам'ятках і зберігають свій номінативний та стилістичний потенціал у сучасній українській мові. Для реалізації поставленої мети потрібно було розв'язати такі **завдання**:

1) вивчити й описати стан та проблематику досліджень українсько-румунських мовних взаємин у працях українських та зарубіжних мовознавців;

2) дослідити представленість румунізмів у говірках південно-західного наріччя (за словниками діалектної лексики української мови);

3) вивчити й описати фонетичну, граматичну, словотвірну та семантичну адаптацію, дериваційну продуктивність румунізмів у говірках південно-західного наріччя;

4) схарактеризувати лексичну семантику румунізмів за тематичними принципом;

5) проаналізувати реєстри українських словників кінця ХІХ – поч. ХХ ст. щодо представленості в них лексем румунського походження;

б) подати зіставний аналіз списків румунізмів, що їх фіксують досліджувані словники, з реєстрами „Словника української мови” та „Етимологічного словника української мови” для виявлення стану відображення румунізмів у реєстрах цих академічних словників та для уточнення їх семантики;

7) розкрити особливості функціонування румунізмів у текстах художнього стилю.

Об’єктом дослідження є лексичні запозичення, що засвоїлися в українську мову з румунської мови або через посередництво румунської мови з угорської, турецької, південнослов’янських мов.

Предмет дослідження – склад та семантична структура румунізмів, засвідчених у словниках української мови (діалектної лексики, іншомовних слів, перекладних, етимологічному, тлумачному), а також у текстах художнього стилю.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що в ній уперше в українському мовознавстві: 1) узагальнено теоретичні та практичні здобутки дослідження румунізмів української мови в працях румунських та українських науковців; 2) здійснено комплексний аналіз семантики, структури, стилістичних функцій румунізмів української мови; 3) проаналізовано лексикографічну практику щодо фіксації та опису румунізмів у словниках української мови, що виходили впродовж XIX – XX ст., а також у діалектних словниках, що з’явилися друком упродовж останнього десятиліття. Новим аспектом дослідження румунізмів в українській мові є й застосування соціолінгвістичного підходу до вивчення шляхів міжетнічних та міжмовних взаємин, які відбувалися на помежів’ї українських етнічних земель з територіями інших народів – західних сусідів українців. Аналіз румунізмів у соціолінгвістичному аспекті забезпечив достатній ступінь вірогідності у висвітленні того історико-культурного контексту, в якому відбувалося їх засвоєння в українську мову.

Практична цінність дослідження зумовлена тим, що його результати можна використати для підготовки навчальних курсів з історії української й румунської мов, історичної та діалектної лексикології української мови, спецкурсів та спецсеминарів з українсько-румунських та румунсько-українських мовних контактів; для удосконалення практики укладання словників іншомовних слів української мови та словників спеціальної лексики; для доповнення реєстрів етимологічних та тлумачних словників української мови; для укладання словників мови українських письменників тощо.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаної літератури (256 позицій), списку текстових та лексикографічних джерел (44 позиції), списку умовних скорочень, додатків. Додатки до роботи оформлено у вигляді таблиць як окремий том (*Додаток А.* „Лексика української мови, запозичена з румунської мови чи завдяки посередництву румунської з інших мов”; *Додаток Б.* „Представленість румунізмів у словниках, що відображають діалектну лексику південно-західного наріччя української мови”; *Додаток В.* „Румунізми в словниках української мови кінця XIX – початку XX ст.”). Обсяг додатків – 179 сторінок. Загальний обсяг дисертації – 396 сторінок, з яких основний текст становить 180 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Функціонально-семантичний аспект порівняльних зворотів у новелах О. Кобилянської / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Рута, Книги – XXI, 2004. – Вип. 216–217: Слов’янська філологія. – С. 300–303.

2. Лексичні румунізми в сучасній українській літературній мові та в творах Юрія Федьковича / Людмила Ткач, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці: Рута, Книги – XXI, 2005. – Вип. 274–275: Слов’янська філологія. Творчість Юрія Федьковича в контексті української та світової літератури. – С. 229–251 (зібрано фактичний матеріал, обґрунтовано висновки).

3. Твори Михайла Коцюбинського як джерело до вивчення українсько-молдавських та українсько-румунських лексичних зв’язків / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці: Рута, 2006. – Вип. 276–277: Слов’янська філологія. – С. 314–318.

4. Румунізми як особлива група лексичних запозичень в українській мові та їх відображення

в „Словарі української мови” Б. Грінченка / Ніколетта Головач // Лінгвістика : зб. наук. праць / гол. ред. К. Д. Глуховцева. – Луганськ : Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008. – № 3 (15). – С. 180–188.

5. Лексичні запозичення з румунської мови в новелах Василя Стефаника та проблема їх перекладу російською мовою / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 312–313 : Слов’янська філологія. – С. 325–330.

6. Відтворення лексичного значення румунізмів української мови у двомовних українсько-російських словниках та перекладах творів української класичної літератури / Ніколетта Головач // Культура народів Причорномор’я : научний журнал / Крымский научный центр Национальной академии наук и Министерства образования и науки Украины, Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, Межвузовский центр „Крым” / гл. ред. Ю. А. Катунин – Симферополь, 2009. – № 168. – Т. 1. – С. 167–169.

7. Лексичні румунізми в реєстрі „Словника буковинських говірок” / Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2009. – Вип. 475–477 : Слов’янська філологія. – С. 409–414.

8. Семантичні й стилістичні особливості лексеми *vampa / vatra* в українській та румунській мовах / Людмила Ткач, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича : зб. наук. праць / наук. ред. М. М. Попович. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. – Вип. 484 : Романо-слов’янський дискурс. – С. 44–48 (зібрано фактичний матеріал, виконано його лексикографічне зіставлення, обґрунтовано висновки).

9. Лексичні Румунізми в „Словарі чужих слів” З. Кузелі і М. Чайковського / Ніколетта Головач, Ольга Кацімон // Studii de limbă, literatură și metodică : lucrările simpozionului internațional „Tendințe actuale în studierea limbilor, literaturilor și culturilor slave”, 19–20 iunie 2008, Ediția XIII. – Cluj-Napoca, Editura Napoca-Star, 2010. – P. 117–132 (зібрано фактичний матеріал, виконано його лексикографічне зіставлення, обґрунтовано висновки).

10. Лексичні румунізми в сучасній українській мові (на матеріалі словників) / Ніколетта Головач // Матеріали V Міжвузівської конференції молодих учених: зб. наук. ст. / ред. колегія В. Д. Каліущенко (відп. ред.), М. Г. Сенів, Ш. Р. Басиров, Л. М. Ягупова, Л. Б. Ніколаєва (заст. відп. ред.). – Донецьк, ДонНУ, 2007. – С. 71–73.

11. Лексические заимствования из румынского языка в украинском литературном языке и проблема их употребления в переводах произведений украинских писателей на русский язык / Ніколетта Головач // Tendințe actuale în stuierea limbilor, literaturilor și culturilor slave : lucrările simpozionului internațional, 19–20 iunie 2008. – Cluj-Napoca, 2008. – С. 28–30.

12. Румунізми як характерний елемент мовлення буковинських українців (від часів С. Смаль-Стоцького і дотепер) / Ніколетта Головач // Постать Степана Смаль-Стоцького в національно-культурному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. і сучасна рецепція його доби : міжнар. наук. конф., 19 – 21 лют. 2009 р. : тези доп. – Чернівці : Місто, 2009. – С. 89–91.

13. Образні засоби в мові українського та румунського перекладів Псалтиря: до постановки проблеми / Тетяна Гуцуляк, Ніколетта Головач // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича: зб. наук. пр. / наук. ред. Бунчук Б. І. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506-508: Слов’янська філологія. – С. 55–62 (зібрано фактичний матеріал, виконано зіставлення контекстів з румунського та українського перекладів Псалтиря щодо еквівалентності їх змісту).

14. В. А. Прокопенко як дослідник українсько-східнороманських мовних взаємин / Ніколетта Головач // Діалектна мова: сучасний стан і перспективи дослідження: прогр., матер. та тези доп. всеукр. наук. читань, присвяч. пам’яті діалектолога Валентини Прокопенко / Відп. за випуск Н. В. Гуйванюк. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. – С. 89–91.

15. Стилiстичнi функцiї румунiзмiв в українськiй лiтературнiй мовi / Ніколетта Головач // Григорій Бостан – 70: Актуальні проблеми румунської філології: міжнар. наук. конф., 10 – 12 жовтня 2011 р. : матер. конф. – Чернівці : Місто, 2011. – С. 426–434.

16. Румынизмы в публикациях газеты „Буковина” / Ніколетта Головач // Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI : lucrările simpozionului internațional, 8–9 aprilie 2008. – Cluj-Napoca, 2011. – С. 28–30.

Грина ПОПОВА. Фундаментальні категорії синтаксису української мови у формально-граматичному та метамовному аспектах. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант – доктор філологічних наук, професор **Баранник Дмитро Харитонович**.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Городенська Катерина Григорівна**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу граматики; член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор **Загнітко Анатолій Панасович**, Донецький національний університет, завідувач кафедри української мови та прикладної лінгвістики; доктор філологічних наук, професор **Мірченко Микола Васильович**, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, завідувач кафедри української мови.

Захист відбувся „29” листопада 2012 року. Затверджено: 01 березня 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (58000, м. Чернівці, вул. Лесі Українки, 23).

Визначальною особливістю синтаксичних досліджень останніх десятиріч в українському мовознавстві є системний підхід до осмислення синтаксичного рівня мови з опертям на різні його аспекти – формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний, функціонально-комунікативний, що дає змогу пояснити реальні умови функціонування багатьох синтаксичних явищ, установити закономірності побудови синтаксичних структур. Попри це сучасний синтаксис усе ще потребує коректнішого витлумачення його основних категорій, передусім таких фундаментальних понять, як **синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок і синтаксична модель**. Це пов'язано з низкою об'єктивних чинників. Очевидна, з одного боку, лінгвістична значущість названих категорій та їхнє постійне фігурування в дослідній і педагогічній практиці і водночас відсутність єдиного загальноприйнятого трактування їх навіть в енциклопедичних і спеціальних довідкових виданнях, що спричинює значні розбіжності в тлумаченні власне синтаксичної природи окремих конструкцій. З іншого боку, ці фундаментальні категорії синтаксису є підґрунтям, або тлом, основою, для формування багатьох інших синтаксичних категорій як у разі переходу від загального до окремого, так і на рівні будь-якої прийнятної для синтаксису як розділу граматики абстракції. Поглибленню теоретичних засад названих синтаксичних категорій, обґрунтуванню їхньої природи, побудові докладніших та послідовніших класифікацій цих категорій сприятиме їх цілісне дослідження на перетині двох логічно пов'язаних площин – формально-синтаксичної та метамовної.

Актуальність пропонованого дослідження зумовлена потребою впорядкувати метамову сучасного українського синтаксису, передусім обґрунтувати категорійний статус таких його понять, як синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель – понять найбільш використовуваних і функціонально значущих як під час вивчення й навчання мови, так і в процесі її використання.

Мета пропонованої дисертаційної праці – цілісно дослідити у взаємозв'язку формально-граматичного та метамовного аспектів три фундаментальні синтаксичні категорії української літературної мови – синтаксичну одиницю, синтаксичний зв'язок та синтаксичну модель.

Мета дослідження передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) узагальнити стан вивчення фундаментальних синтаксичних категорій в українському та зарубіжному мовознавстві;
- 2) оцінити наявне трактування лінгвістичної сутності синтаксичної одиниці, синтаксичного зв'язку та синтаксичної моделі як фундаментальних категорій синтаксису, уточнити їх дефініції;
- 3) сформулювати критерії надання статусу основних синтаксичним одиницям;
- 4) систематизувати синтаксичні одиниці сучасної української літературної мови як ієрархічну послідовність базових, основних, похідних, аналітичних та аналітико-пошукових конструктивів;
- 5) узагальнити дефініції поняття „синтаксичний зв'язок”, протиставити системні й позасистемні синтаксичні зв'язки на основі диференційних ознак цих мовних явищ;

б) запропонувати номенклатуру семантико-граматичних відношень позасистемного характеру, а також відношень, пов'язаних із синтаксичною омонімією;

7) визначити загальні принципи побудови лінгвістичних моделей та процедуру моделювання основних синтаксичних одиниць української мови на основі операцій відображення та контамінування образів;

8) побудувати зразки моделей основних синтаксичних одиниць української літературної мови: словоформи, словосполучення, словоз'єднання, речення, надфразної єдності й тексту, кваліфікувати відповідні аналітичні вирази як метамовні побудови та лінгвістичні одиниці.

Об'єктом дослідження є синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель.

Предмет дослідження – дефініції, статус та взаємодія синтаксичної одиниці, синтаксичного зв'язку та синтаксичної моделі як фундаментальних категорій українського синтаксису у двох аспектах – формально-граматичному та метамовному.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві розроблено концепцію про фундаментальні синтаксичні категорії, на рівень яких виведено три основні поняття сучасного українського синтаксису: **синтаксична одиниця, синтаксичний зв'язок, синтаксична модель** як найбільш функціонально й комунікативно значущі конструкти цього рівня мови. Проведено комплексний аналіз фундаментальних категорій у формально-граматичній і метамовній площинах, запропоновано принципово нову стратифікацію компонентів зазначеної тріади. Систематизовано синтаксичні одиниці як ієрархічну послідовність базових, основних, похідних, аналітичних та аналітико-пошукових конструктів; розроблено загальні принципи виокремлення основної синтаксичної одиниці; уведено та дефінійовано поняття „словоз'єднання”. Сформульовано критерії кваліфікації синтаксичних зв'язків як системних і позасистемних; подано номенклатуру позасистемних зв'язків сучасної української мови; окреслено позиційні різновиди синтаксичної омонімії як похідної від поняття „синтаксичний зв'язок”. Визначено специфіку лінгвістичного моделювання на основі операцій відображення та контамінування образів; вибудовано моделі основних синтаксичних одиниць. Уперше запропоновано моделі надфразної єдності й тексту.

Структура й обсяг роботи зумовлені її метою та завданнями. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списків використаної літератури (446 позицій) і джерел фактичного та ілюстративного матеріалу (29 позицій). Загальний обсяг роботи становить 405 с., обсяг основного тексту – 359 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель): монографія / І. С. Попова. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. – 432 с.

Рец.: Колоїз Ж. В. Рецензія на монографію І. С. Попової „Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель)” / Ж. В. Колоїз // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. – Вип. 16. – № 11. – С. 396–400; **Поповський А. М.** До проблематики метамови українського синтаксису / А. М. Поповський // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. пр. / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ ім. Г. Сковороди, 2010. – Вип. 30. – С. 228–231; **Шепель Ю. О.** Рецензія на монографію: Попова І. С. Фундаментальні категорії метамови українського синтаксису (одиниця, зв'язок, модель): монографія. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2009. – 432 с. / Ю. О. Шепель // Східнослов'янська філологія : зб. наук. пр. / редкол. : С. О. Кочетова та ін. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2011. – Вип. 20. Мовознавство. – С. 190–196.

2. Принцип економії А. Мартіне в аспекті синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Мова, культура, література та філософія Франції. Досвід вищої школи України та інших країн СНД : тези доповідей 1-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 26–28 травня). – Дніпропетровськ, 1994. – С. 71–72.

3. Проблема елімінації синтаксичної омонімії при вивченні української мови студентами інженерно-технічних вузів / І. С. Попова // Українознавство у технічному вузі: методологія, методика, перспективи : тези доповідей Всеукр. наук.-метод. конф. (Київ, 12–14 жовтня). – К. : УДУХТ, 1994. – С. 155–156.

4. Різнофункціональні члени речення й граматична однорідність / І. С. Попова // Функціональна граматики : тези допов. Міжнар. наук.-теор. конф. – Донецьк : Вид-во Донецьк. ун-

ту, 1994. – С. 170–171.

5. Деякі проблеми стилістики українських перекладів з французької мови / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей 2-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 22–25 травня). – Дніпропетровськ, 1995. – Ч. 1. – С. 39.

6. Синтаксическая омонимия как дидактическая проблема / І. С. Попова // Теория и практика лингвистической подготовки иностранных студентов, аспирантов и стажеров : тезисы докл. Междунар. научн.-метод. конф. (Днепрпетровск, 26–28 сентября). – Днепрпетровск : ДДУ, 1995. – С. 71–72.

7. Організація дефініцій спеціалізованих словників як гуманітарна проблема (синтаксична омонімія) / І. С. Попова // Дослідження з мовознавства : зб. наук. пр. / наук. ред. В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ : Вид-во „Навчальна книга”, 1996. – Т. 3. – С. 113–118.

8. Прагматические аспекты проблемы элиминации синтаксической омонимии / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей 3-ої Міжнар. конф. (Дніпропетровськ, 14–16 травня). – Дніпропетровськ, 1996. – Т. 1. – Ч. 1. – С. 108–109.

9. Про один аспект використання підрядного речення зі сполучником *що* в лексикографічній практиці / І. С. Попова // Лексикографічні та методичні концепції викладання чужоземних мов у вищому навчальному закладі : тези доповідей 2-ї Міжнар. конф. (Львів, 24–27 січня). – Львів, 1996. – С. 72–73.

10. Про один із факторів виникнення синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Придніпровський науковий вісник. – Дніпропетровськ, 1996. – № 3 (3). – С. 16.

11. Дієслівно-субстантивний ряд як фактор, який обумовлює виникнення синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. держ. ун-ту, 1997. – Вип. 2. – С. 158–162.

12. Принципи формалізації аналізу структури речення з синтаксичною омонімією / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали IV Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Поліграфіст, 1997. – Т. 1. – Ч. 1. – С. 144–145.

13. Семантичні зрушення в конструкціях з детермінантами до однорідних членів речення / І. С. Попова // Функциональный аспект семантики языковых единиц : материалы VIII Междунар. научн. конф. по актуальным проблемам семантических исследований. – Х. : ХГПУ, 1997. – Ч. 1. – С. 130–131.

14. Синтаксична омонімія в українській топонімії / І. С. Попова // Питання сучасної ономастики : статті та тези за матеріалами VII Всеукр. ономастичної конф. (Дніпропетровськ, 1–3 жовтня). – Дніпропетровськ, 1997. – С. 154–156.

15. Мовна норма та синтаксична омонімія (методичний і прагматичний аспекти елімінації) / І. С. Попова // Ономастика і апелятиви : зб. наук. праць / за ред. В. О. Горпинича. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – Вип. 4. – С. 95–101.

16. Питання культури мови та синтаксична омонімія / І. С. Попова // Українська мова – державна мова України : статті та тези за матеріалами Всеукр. наук. конф. (Дніпропетровськ, 24–25 лютого). – Дніпропетровськ : ДДУ, 1998. – С. 191–192.

17. Система трансформ мінімальних моделей з синтаксичною омонімією / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : тези доповідей V Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Арт-Прес, 1998. – Т. 2. – Ч. 1. – С. 89–90.

18. Синтаксична природа узагальнюючих слів / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / наук. ред. Д. Х. Баранник. – Дніпропетровськ : Вид-во „Навчальна книга”, 1999. – Т. 1. – С. 124–130.

19. Семантика і стилістика сполучника *і* (*та*) у сучасній українській мові / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали IX Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2003. – С. 200–201.

20. Синтонімія на рівні словосполучення в сучасній українській мові / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали XI Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2006. – С. 130–131.

21. Дефініція речення як основної синтаксичної категорії / І. С. Попова // Вісник Дніпро-

петровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2007. – Вип. 13. – Т. 1. – № 4 / 1. – С. 244–252.

22. Синтаксична омонімія на рівні речення в українській мові / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур : матеріали XII Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 106–107.

23. Синтаксичний зв'язок як граматична категорія / І. С. Попова // Ономастика і апеллативи : зб. наук. пр. / за ред. В. О. Горпинича. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2007. – Вип. 30. – С. 357–364.

24. Словоз'єднання як синтаксична одиниця / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных восточнославянских языках : материалы III Междунар. научн. конф. (Днепропетровск, 19–20 апреля). – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – С. 275–276.

25. Специфіка синтаксису як граматичного рівня мови / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. Д. Х. Баранника. – Дніпропетровськ : Пороги, 2007. – Вип. 6. – С. 122–138.

26. Діапазон основних синтаксичних одиниць сучасної української мови / І. С. Попова // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ імені Г. Сковороди, 2008. – Вип. 26. – С. 140–147.

27. Небінарність у системі ієрархічних синтаксичних зв'язків / І. С. Попова // Східнослов'янська філологія. Мовознавство : зб. наук. праць. – Горлівка : Вид-во ГДПШМ, 2008. – Вип. 15. – С. 298–308.

28. Омонімія мовних елементів в аспекті культури спілкування / І. С. Попова // Український смисл. – 2008. – С. 93–97.

29. Принципи формування системи основних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. Д. Х. Баранника. – Дніпропетровськ : Пороги, 2008. – Вип. 7. – С. 123–131.

30. Синтаксична одиниця як складник предмета синтаксису / І. С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2008. – Т. 16. – Вип. 14. – № 11. – С. 258–264.

31. Аналітичні й аналітико-пошукові одиниці в системі синтаксичних категорій / І. С. Попова // Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць / за ред. Л. А. Лисиченко. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2009. – Вип. 27. – С. 224–231.

32. Дві групи внесень у речення в сучасній українській літературній мові / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы IV Междунар. научн. конф. (Днепропетровск, 9–10 апреля). – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – С. 400–401.

33. Деривати від словосполучень у сучасній українській мові / І. С. Попова // Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2009. – Вип. 15. – Т. 1. – С. 245–252.

34. Досвід загальної типології синтаксичної омонімії / І. С. Попова // Лінгвістичні студії : зб. наук. пр. / за ред. А. П. Загнітка. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 86–92.

35. Загальні зауваження до формування похідних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Наукові записки. Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ імені В. Винниченка, 2009. – Вип. 86. – С. 62–67.

36. Основні параметри системних синтаксичних зв'язків у сучасній українській мові / І. С. Попова // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2009. – Вип. 475–477. – С. 68–74.

37. План змісту основних синтаксичних одиниць української мови / І. С. Попова // Франція та Україна, науково-практичний досвід у контексті національних культур : матеріали XIII Міжнар. конф. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 96–98.

38. Синтаксичні параметри тексту як лінгвістичного явища / І. С. Попова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Лінгвістика. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2009. – Вип. 9. – С. 47–50.

39. Словоз'єднання та його похідні в системі синтаксичних одиниць / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. праць / за ред. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ : Пороги, 2009. – Вип. 8. – С. 164–173.

40. Структурні моделі тексту як синтаксичної одиниці / І. С. Попова // Наукові праці : науково-методичний журнал. Філологія. Мовознавство. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра

Могили, 2009. – Т. 98. – Вип. 85. – С. 68–71.

41. Чи потрібна індексація структурної схеми складного речення як синтаксичної категорії / І. С. Попова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Филология. Социальные коммуникации. – Симферополь, 2009. – Т. 22 (16). – № 2. – С. 208–213.

42. До питання про моделювання в українському синтаксисі (теоретичний аспект) / І. С. Попова // Франція та Україна : науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур: матеріали XIV Міжнар. конф. – Дніпропетровськ : Пороги, 2010. – С. 131–136.

43. Деякі міркування щодо дефініції речення в сучасному синтаксисі (нормативно-довідковий видання) / І. С. Попова // Дослідження з лексикології і граматики української мови : зб. наук. прац / за ред. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2011. – С. 217–225.

44. До проблеми стратифікації лінгвістичних категорій / І. С. Попова // Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках : материалы V Междунар. конф. (Днепропетровск, 7–8 апреля). – Дніпропетровськ : Нова ідеологія, 2011. – С. 307–308.

45. Словосполучення в системі синтаксичного аналізу мовленнєвих ланцюгів / І. С. Попова // Франція та Україна : науково-практичний досвід у контексті діалогу національних культур. XV Міжнародна конференція (Дніпропетровськ, 24–25 квітня) : Матеріали. – Дніпропетровськ : Пороги, 2012. – С. 116–120.

46. Структура словосполучення в сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДДУ, 2000. – 36 с. (з грифом Міносвіти).

47. Синтаксичні зв'язки слів у сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2001. – 90 с. (з грифом Міносвіти).

48. Речення як предикативна, комунікативна та функціональна одиниця мовлення / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2002. – 48 с. (з грифом Міносвіти).

49. Структура простого речення в сучасній українській літературній мові / І. І. Меншиков, І. С. Попова. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2004. – 64 с.

* * *

Тетяна НОВІКОВА. Церковнослов'янськи в сучасній українській мові. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Марія Василівна**, професор кафедри історії та культури української мови Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

Офіційні опоненти: член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор **Німчук Василь Васильович**, Інститут української мови НАН України, завідувач відділу історії української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Ципердюк Оксана Дмитрівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, доцент кафедри української мови.

Захист відбувся 29 листопада 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність теми дисертації впливає з потреби комплексного і всебічного аналізу церковнослов'янськи як органічного складника сучасної української мови, що вимагає спеціального дослідження – повнішого викладу, уточнення, конкретизації або переоцінки раніше відомих явищ і фактів. У роботі висвітлено питання про місце і статус церковнослов'янськи у лексичній, словотвірній та стилістичній системах сучасної української мови, а цей аспект дослідження, тісно пов'язаний із проблемою взаємодії церковнослов'янськи і власне українськи елементів в українській мові нового часу, дотепер залишається дискусійним.

Мета дослідження – здійснити комплексний аналіз церковнослов'янськи у сучасній українській мові з погляду джерел і шляхів запозичення, семантики, формально-структурних ознак та стилістичних функцій.

Досягнення поставленої мети передбачає виконати такі **завдання**:

1) проаналізувати погляди вчених на історію розвитку церковнослов'янської мови, її контактів з українською мовою, входження церковнослов'янзмів в українську мову та особливості їх використання в різних функціональних стилях;

2) зібрати та систематизувати церковнослов'янзми, використовувані в сучасній українській мові, охарактеризувати їх репрезентацію в основних її словниках;

3) описати джерела та шляхи запозичення церковнослов'янзмів в українську мову за етимологічними словниками;

4) виокремити лексико-семантичні групи досліджуваної лексики;

5) уточнити фонетичні особливості церковнослов'янзмів в українській мові;

6) проаналізувати специфіку використання афіксів та коренів церковнослов'янського походження в лексичних одиницях сучасної української мови;

7) окреслити основні стилістичні функції церковнослов'янської лексики в сучасній українській мові та простежити їх стилістичну диференціацію за словниками української мови.

Об'єктом дослідження є лексеми, засвоєні з церковнослов'янської мови або за її посередництва з інших (грецької, латинської, гебрайської тощо) мов, а також лексеми з церковнослов'янськими морфемами, утворені вже в українській мові.

Предметом розгляду є семантичні, фонетико-словотвірні, стилістичні особливості церковнослов'янзмів та вплив церковнослов'янської книжної традиції на формування лексичної, фонетико-словотвірної та стилістичної систем української мови.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено комплексний лексико-семантичний, фонетико-словотвірний та стилістичний аналіз церковнослов'янзмів у сучасній українській мові, що дає змогу визначити місце церковнослов'янської лексики в системі сучасної української мови та вплив церковнослов'янської мови на українську. Уперше системно описано мовні та позамовні чинники появи церковнослов'янських запозичень у сучасній українській мові, основні шляхи входження церковнослов'янзмів в українську мову, лексико-семантичні групи церковнослов'янзмів, фонетичні та словотвірні ознаки церковнослов'янської мови в лексичних одиницях української мови та стилістичне маркування їх у сучасних тлумачних словниках української мови. Робота містить оригінальні визначення та класифікацію церковнослов'янзмів; уперше в українському мовознавстві обліковано й значно розширено перелік морфем церковнослов'янського походження, показано вплив церковнослов'янської мови на розвиток словотвірної системи української мови.

Обсяг і структура дослідження. Дисертація складається зі вступу, якому передують перелік умовних позначень, основної частини, що має чотири розділи з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної літератури (296 найменувань) та 18 додатків. Загальний обсяг роботи з додатками становить 414 с., загальний обсяг тексту – 231 с., основна частина – 199 с., додатки – 183 с.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Церковнослов'янзми у складі українських фразеологічних одиниць /Т. В. Новікова // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского : науч. журнал / председатель Н. В. Багров ; ред. серии В. П. Казарин. – Симферополь : Таврический нац. ун-т им. В.И. Вернадского, 2009. – Т. 22 (61). – № 4 (2) : Филология. Социальные коммуникации. – С. 132–139.

2. Взаємини церковнослов'янської та української мов: погляд крізь століття /Т. В. Новікова // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка / відп. ред. Л. М. Марчук. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – Вип. 20 : Філологічні науки. – С. 464–468.

3. Церковнослов'янзми у „Словнику української мови” /Т. В. Новікова // Мовознавчий вісник : зб. наук. праць / відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2010. – Вип. 10. – С. 136–140.

4. Опозиція повноголосся / неповноголосся в сучасній українській мові (семантико-функціональний аспект) / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 110–120.

5. Опозиція повноголосся/неповноголосся в сучасній українській мові (структурний аспект) / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 509–511 : Слов'янська філологія. – С. 108–116.

6. Церковнослов'янська лексика в українській мові / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2011. – Вип. 547–548 : Слов'янська філологія. – С. 108–112.

7. До питання про класифікацію церковнослов'янзмів у сучасній українській мові / Т. В. Новікова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : ЧНУ, 2012. – Вип. 585–586 : Слов'янська філологія. – С. 310–314.

* * *

Інна СТРИЛЕЦЬ. Комуникативна детермінованість особової семантики у зверненому мовленні українців. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Голянич Марія Іванівна**, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук **Пуряєва Наталія Володимирівна**, Інститут української мови НАН України, старший науковий співробітник відділу історії української мови.

Захист відбувся 21 грудня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність реферованого комплексного вивчення виразників персонального дейксису полягає в тому, що воно здійснено в руслі антропоцентричного функційно-прагматичного напрямку і поєднує теорії та інструменти з різних галузей лінгвістики (морфології, синтаксису, прагматики, психо- етно-, соціо- та когнітивної лінгвістики). Перспективність саме таких студій особової семантики обумовлена інтегративним потенціалом прагматики, здатної акумулювати результати, отримані в інших галузях мовознавства, та інтерпретувати їх у комунікаційному аспекті на широкому типологічному тлі: студіюючи факти української мови, епізодично залучаємо для зіставлення відомості з інших (як слов'янських, так і неслов'янських) мов, акцентуючи не на описі мовних виявів, а на їх інтерпретації в аспекті універсальних закономірностей функціонування мови і реалізації цих закономірностей в конкретній мові – українській.

Мета роботи – дослідити в синхронійному та діахронійному аспектах апеляційний складник комуникативної поведінки українців загалом і вираження в ній значення особи зокрема.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1) упорядкувати й узагальнити наявні в науковій літературі інтерпретації значення і функцій апеляції, зокрема її складників;

2) визначити первинні і вторинні прагматичні функції показників особової семантики;

3) систематизувати умови, у яких показники особової семантики отримують додаткові прагматичні функції;

4) розглянути найновіші зміни в системі функціонування особових займенників у соціальному і комуникативному аспектах;

5) проаналізувати різноманітні типи транспозиції особових форм і виявити її прагматичний потенціал;

6) зробити висновки про перспективи використання українцями сучасних способів апеляції.

Об'єкт дослідження – діалогічні фрагменти текстів із займенниково-іменниковими номінаціями на позначення мовця та адресата мовлення.

Предметом дослідження є семантичні, стилістичні, прагмалінгвістичні та соціолінгвістичні

функції показників особової семантики як їх вторинні прагматичні функції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в ній уперше:

– системно розглянуто всі випадки актуалізації первинних і вторинних прагматичних функцій показників особи;

– проаналізовано функціонування займенникових інновацій останніх років у комунікативному і типологічному аспектах;

– виявлено й всебічно проаналізовано синтаксичні, семантичні та прагматичні характеристики конструкцій з особовими і присвійними займенниками;

– побудовано комунікативну модель транспозиції особових форм.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (34 позиції), списку використаної літератури (437 позицій), додатків (А, Б). Повний обсяг роботи становить 264 сторінки, текстова частина – 199 сторінок.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Взаємодія загальнонаціональних і локальних рис вираження способів апеляції у творчості Юрія Федьковича / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. : Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2005. – Вип. 274–275 : Слов'янська філологія. – С. 433–437.

2. Динаміка способів апеляції в українській мові (на матеріалі драматичних творів Лесі Українки) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. % Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276–277 : Слов'янська філологія. До 130-річчя заснування Чернівецького університету. – С. 231–235.

3. Динаміка способів апеляції у мовленні міських та сільських жителів Західної України / Інна Стрілець // Семантика мови і тексту : зб. статей ІХ Міжнар. конф. / [наук. ред. : Кононенко В. І.]. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – С. 417–421.

4. Прагматична зумовленість вибору найменування особи та способу апеляції (на матеріалі українських письменників I половини XIX століття) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. : Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356–359 : Слов'янська філологія. – С. 438–443.

5. Вплив прагматично-соціальних чинників на особливості способів апеляції в гуцульських говорах (на матеріалі творів Ю. Федьковича, М. Коцюбинського, Г. Хоткевича) / Інна Стрілець // Вісник Прикарпатського університету / [голова редколегії Матвійшин В. Г.]. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – Вип. XIX–XX : Філологія (мовознавство). – С. 151–155.

6. Вікові особливості застосування способів апеляції українцями у сім'ї / Інна Стрілець // Současná ukrajinistika: problémy jazyka, literatury a kultury : sborník článků. – Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. – S. 659–662.

7. Особливості способів апеляції в гуцульських говорах (на матеріалі творів Ю. Федьковича, М. Коцюбинського і Г. Хоткевича) / Інна Стрілець // Розмаїття думки і слова. Актуальні проблеми розвитку та функціонування української мови : збірник статей / [відпов. ред. Скаб М. С.]. – Чернівці : Видавництво Чернівецького національного університету, 2009. – С. 155–165.

8. Strilets I. Grzecznościowe formy adresatywne we współczesnej rodzinie bukowińskiej / Inna Strilec // Bukowińskie spotkania naukowe. Integracja społeczno-kulturowa na pograniczu. – Warszawa – Wrocław – Zielona Góra – Piła : SOW, 2010. – S. 109 – 117.

9. Способи апеляції в етикеті української і польської мов / Інна Стрілець // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2010. – Вип. 4. – С. 273–283.

10. Засоби номінації ієрарха в міжмовних контактах (на матеріалі листів російських греко-католиків до українського митрополита Андрея Шептицького) / Інна Стрілець // Науковий вісник Чернівецького національного університету : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 247–253.

11. Українсько-німецькі паралелі при вивченні мовленнєвого етикету / Інна Стрілець, Мелані Фоїк // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. –

Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 6. – С. 217–225.

12. Теоретичні засади формування етикету в загальнокультурному аспекті / І. В. Стрілець // Культура народів Причорномор'я. – Симферополь, 2011. – Вип. 199. – Т. 2. – С. 156–159.

13. Детермінація способів апеляції в українській і польській мовах / Інна Стрілець // Вісник Львівського університету. – Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – Вип. 56. – Ч. 1. – С. 72–80. – (Серія філологічна).

* * *

Марта МАКСИМЮК. Онімний простір постмодерністського тексту (на матеріалі романів Василя Кожелянка). – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент **Колесник Наталія Степанівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Белей Любомир Омелянович**, Ужгородський національний університет, професор кафедри української мови, директор НДІ україністики імені Михайла Мольнара; кандидат філологічних наук, доцент **Бияк Наталія Яремівна**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри німецької мови.

Захист відбувся 21 грудня 2012 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення онімії сучасної української постмодерної літератури (і особливо прози), яка усе ще мало досліджена; ономасторчість чималої кількості авторів посттоталітарного періоду або взагалі перебуває поза увагою дослідників літературно-художньої ономастики, або розглянута принагідно чи фрагментарно і не стала об'єктом комплексного аналізу. Зокрема, це стосується й творчості визначного українського письменника Василя Кожелянка, романи якого належать до кращих зразків сучасної української постмодерної прози, а специфіка використання В. Кожелянком пропріальної лексики, на нашу думку, репрезентує особливості вживання онімії в українській постмодерністській прозі загалом і насамперед у жанрі „альтернативна історія”. Тому комплексний функціонально-стилістичний аналіз ономастикону його романів сприятиме глибшому розумінню особливостей ономасторчості як у сучасній українській постмодерній прозі, так і в новітній літературі загалом.

Мета дослідження – здійснити комплексний функціонально-стилістичний аналіз літературної онімії в сучасній українській постмодерністській прозі; виявити лінгвальні особливості літературно-художніх власних назв як особливого структурно-функціонального компонента мови творів письменника; визначити типологічні риси у функціонуванні онімів у постмодерністському тексті.

Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

1) розглянути стан вивчення літературно-художньої ономастики в Україні і місце дослідження онімії постмодерністської літератури в цих студіях;

2) описати поетонімосферу „дефілядного” циклу буковинського письменника;

3) з'ясувати конотативне та функціональне наповнення онімії романів і простежити взаємодію між різними розрядами та класами власних назв у межах онімного простору кожного твору;

4) простежити, як жанр „альтернативної історії” та індивідуально-стильові уподобання письменника впливають на якісний і кількісний склад його літературно-художнього ономастикону;

5) виявити особливості постмодерністського твору та їх вплив на використання В. Кожелянком онімії в романах.

Об'єкт дослідження – онімія романів „дефілядного циклу” В. Кожелянка („Дефіляда в

Москві”, „Конотоп”, „Людинець пана Бога”), а **предметом** – функціонально-стилістична специфіка онімів в аналізованих романах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше: до наукового обігу введено новий емпіричний матеріал, який у такому обсязі ще не був предметом лінгвістичних студій; на основі зібраного матеріалу здійснено комплексне монографічне опрацювання онімного простору сучасної української постмодерністської прози на прикладі романів В. Кожелянка; сформовано повний індивідуально-авторський ономастикон представника постмодерністської літератури як самобутню художню єдність, що виявляється в системності використання та багатоаспектності функціонування онімів у процесі художньо-естетичної комунікації; зроблено спробу поєднати вивчення індивідуально-авторської специфіки літературних найменувань В. Кожелянка як важливого чинника формування ідіолекту письменника із з'ясуванням їх традиційності та новаторства в розвитку української літературно-художньої онімії.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаної літератури (258 позицій) та додатків (індексу онімів аналізованих романів). Загальний обсяг роботи – 268 сторінок, з них 195 сторінок основного тексту.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Онімна периферія роману В. Кожелянка „Дефіляда в Москві” як важливий елемент ідіостилію письменника / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2006. – Вип. 276-277. Слов'янська філологія. (До 130-річчя заснування Чернівецького університету). – С. 500 – 505.

2. Особливості функціонування топонімів у романі В. Кожелянка „Дефіляда в Москві” / М. В. Максимюк // Логос ономастики: науковий журнал / відп. ред. Є. Отін. – Донецьк, 2006. – № 1 (1), 2006. – С. 97 – 103.

3. Топонімія роману В. Кожелянка „Котигорошко” / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 356 – 359: Слов'янська філологія. – С. 169 – 174.

4. Специфіка антропонімії роману В. Кожелянка „Котигорошко” / М. Максимюк // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць / наук. ред. Б. І. Бунчук. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 394 – 398. Слов'янська філологія. – С. 480 – 485.

5. Специфіка використання власних назв у сучасній українській постмодерній прозі (на матеріалі романів В. Кожелянка) / М. В. Максимюк // *Studia Slavica*: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп. ред.: С. Пахомова, Я. Джоганик]. – Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2009. – Вип. 9: Ономастика. Антропоніміка. – С. 280 – 285.

6. Топоніми на позначення України в романі В. Кожелянка „Конотоп” / М. Максимюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету, 2011. – Вип. XXIX – XXXI : Філологія. – С. 437 – 441.

* * *

Надія ВІТРУК. Односкладні іменні речення в сучасній українській літературній мові: структура і функціонування. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі історії та культури української мови Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор **Скаб Мар'ян Стефанович**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, завідувач кафедри історії та культури української мови.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор **Завальнюк Інна Яківна**, Інститут філології і журналістики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла

Коцюбинського, професор кафедри української мови; кандидат філологічних наук, доцент **Харченко Світлана Василівна**, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, завідувач кафедри документознавства та управління соціальними комунікаціями.

Захист відбувся 22 січня 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність запропонованого дослідження й вибір його теми зумовлено, по-перше, відсутністю у мовознавстві комплексного підходу до вивчення односкладних іменних речень загалом, а номінативних і вокативних як їх різновидів, зокрема; по-друге, необхідністю уточнити синтаксичний статус цих конструкцій у системі простого речення.

Мета роботи – системно описати односкладні номінативні та вокативні речення сучасної української літературної мови, зіставляючи та інтерпретуючи їх сутність з погляду функційної граматики. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) з'ясувати основні підходи до вивчення односкладних іменних речень та їх різновидів;
- 2) установити взаємозв'язок – односкладні іменні речення і функційні сфери мови, визначити синтаксичну сутність головних членів номінативних та вокативних конструкцій;
- 3) конкретизувати значення понять „підметові речення”, „номінативні речення” та „односкладні речення репрезентації”, „вокативні речення” й „односкладні речення апеляції”;
- 4) описати функційно-семантичні різновиди односкладних іменних речень репрезентації та апеляції в сучасній українській літературній мові;
- 5) охарактеризувати формально-синтаксичні та семантично-граматичні особливості односкладних речень підметового типу в функційних сферах репрезентації та апеляції: окреслити варіативність структурних моделей, установити лексико-семантичну наповненість головного члена, визначити особливості вираження граматичного значення;
- 6) виявити спільні та відмінні ознаки односкладних іменних речень репрезентації та апеляції;
- 7) подати систематизований опис номінативних і вокативних конструкцій як засобів представлення відповідних функційних сфер мови.

Предмет вивчення – іменні односкладні речення підметового типу, що представляють різні функційні сфери української мови – сферу репрезентації та сферу апеляції.

Об'єктом дослідження є синтаксичні характеристики та семантичні особливості наповнення односкладних іменних речень репрезентації та апеляції в сучасній українській літературній мові.

Наукова новизна одержаних результатів дисертації полягає в тому, що вперше в українському мовознавстві здійснено аналіз особливостей побудови односкладних речень підметового типу, функційно-семантичної різноманітності та специфіки вираження граматичного значення з урахуванням принципів функційної граматики; проведено різнобічну порівняльну характеристику односкладних речень репрезентації та апеляції для виявлення спільних та відмінних ознак.

Структура та обсяг роботи. Дисертацію – загальним обсягом 222 сторінки (основний текст становить 182 сторінки) – складають перелік умовних позначень, вступ, чотири розділи та висновки до кожного з них, загальні висновки, список використаної літератури (299 позицій) та список джерел фактичного матеріалу (50 позицій). Робота містить 2 порівняльні таблиці структурно-функційних моделей та різновидів аналізованих речень репрезентації та апеляції.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. Специфіка функціонування субстантивно-оцінних речень у творчості Уласа Самчука / Надія Вітрук // Наукові записки : зб. наук. праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції „Творчість Уласа Самчука в контексті сучасної культури”, 21–22 лютого 2005 р. – Тернопіль : ТНПУ, 2005. – Вип. XVII. – С. 270–277. – (Серія : Літературознавство).
2. Функції часток у структурі субстантивно-оцінних речень / Надія Вітрук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2007. – Вип. 321–322 : Слов'янська філологія. – С. 246–250.

3. Проблема сутності та типології односкладних речень в лінгвістиці / Надія Вітрук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Рута, 2010. – Вип. 496–497 : Слов'янська філологія. – С. 140–145.

4. Типи односкладних іменних речень та принципи їх класифікації / Надія Вітрук // Гуманітарна освіта в технічних вищих закладах : зб. наук. праць Інституту повітряного і космічного права та масових комунікацій Національного авіаційного університету / [відп. ред. Шинкарук В. Д.]. – К. : Вид-во Європейського університету, 2010. – Вип. 20. – С. 47–59.

5. Стилистичні параметри використання односкладних речень репрезентації та апеляції у біблійних текстах / Надія Вітрук // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича : зб. наук. праць / [наук. ред. Бунчук Б. І.]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – Вип. 506–508 : Слов'янська філологія. – С. 90–96.

6. Різновиди односкладних речень репрезентації у сучасній українській літературній мові / Надія Вітрук // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ; наук. ред. А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонУН, 2011. – Вип. 22. – С. 155–161.

7. Односкладні іменні речення і функціональні сфери української мови / Надія Вітрук // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка : зб. наук. праць / [відп. ред. О. Семенюк.]. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. – Вип. 100. – С. 240–243. – (Серія : Філологічні науки (мовознавство)).

8. Структурно-семантичні особливості поширених односкладних речень репрезентації / Надія Вітрук // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць / [відп. ред. Гудманян А. Г.]. – К. : Університет „Україна”, 2012. – Вип. 24. – С. 167–177.

9. Структурно-семантичні особливості однослівних речень сфери репрезентації / Надія Вітрук // Діалектна мова: сучасний стан і перспективи дослідження : програма, матеріали та тези доповідей всеукраїнських наукових читань, присвячених пам'яті діалектолога Валентини Прокопенко / [відп. ред. Н. В. Гуйванюк.]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – С. 176–178.

* * *

Алла СІРАНТ. Концепти ГРІХ та СПОКУТА в українській прозі другої половини ХХ століття. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрі української мови Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови **Марчук Людмила Миколаївна**, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Офіційні опоненти: доктор філологічних наук, професор кафедри історії та культури української мови **Скаб Марія Василівна**, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; кандидат філологічних наук, доцент кафедри української словесності та культури **Сукаленко Тетяна Миколаївна**, Національний університет державної податкової служби України (м. Ірпінь).

Захист відбувся 26 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за адресою: вул. Лесі Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена потребою всебічного вивчення концептів як ментальних утворень, що є значущим усвідомленням типізованого фрагменту досвіду, що зберігається в пам'яті людини. Концепти ГРІХ та СПОКУТА не були об'єктом вивчення дисертаційних досліджень у дихотомічному аспекті. Щоправда, В. Кононенко у монографії „Концепти українського дискурсу” виділяє такі концепти, класифікуючи їх як абстрактно-емоційні концепти та описує, аналізуючи мовно-стилістичні аспекти культурологічного дискурсу Тараса Шевченка, Лесі Українки, Панаса Мирного, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника. Крім того, описуючи ці концепти, В. Кононенко основну увагу звертає на концепт ГРІХ, а концепт СПОКУТА згадує лише в контексті новели „Гріх” В. Стефаника. У роботі

висвітлено питання про вербалізацію концептів ГРІХ та СПОКУТА у мові художньої прози другої половини ХХ ст., статус і місце лексем, що ословлюють досліджувані концепти у художніх творах, а також властивість взаємодіяти з іншими лексемами, які вербалізують національну концептосферу

Мета і завдання дослідження. У дисертації здійснено комплексний аналіз концептів ГРІХ та СПОКУТА, а також з'ясовано особливості їх вербалізації в текстах творів українських прозаїків другої половини ХХ століття.

Досягнення цієї мети передбачало розв'язання таких завдань:

1) проаналізувати теоретичні положення про вивчення особливостей вербалізації концептів, викладені у працях українських і зарубіжних лінгвістів та філософів, проаналізувати художньо-образну картину світу, у якій вербалізуються концепти, установити мовні категорії, поняття, ідеї, з якими вони корелюють;

2) виявити мовні засоби експлікації концептів ГРІХ та СПОКУТА у мові художньої прози другої половини ХХ ст.;

3) визначити обсяг концептів ГРІХ та СПОКУТА, зафіксований у мові та зреалізований у конкретних досліджуваних текстах;

4) з'ясувати особливості сполучуваності лексем, що вербалізують концепти ГРІХ та СПОКУТА;

5) проаналізувати похідні від лексем, що вербалізують концепти ГРІХ та СПОКУТА і з'ясувати частотність їх вживання;

6) дослідити особливості експлікації національної концептосфери в аспекті концептів ГРІХ та СПОКУТА.

Об'єктом дослідження є мова прозових творів українських письменників другої половини ХХ століття Р. Андріяшика, О. Гончара, Є. Гуцала, В. Дрозда, П. Загребельного, Р. Іваничука, В. Малика, В. Міняйла, Ю. Мушкетика, М. Стельмаха, Р. Федоріва, Вал. Шевчука.

Предметом вивчення слугували лінгвістичні засоби експлікації уявлень про „грїх” та „спокуту” в українській прозі другої половини ХХ століття.

Наукова новизна дисертації полягала у тому, що в ній уперше в українській мові системно і всебічно проаналізовано особливості лінгвальної репрезентації концептів ГРІХ та СПОКУТА на матеріалі української прози II половини ХХ ст. Поняття грїха та спокути є одними з найважливіших чинників духовного життя людини, тому важливим є з'ясування лінгвокультурної специфіки цих концептів та механізмів їх мовної концептуалізації в художніх текстах. Крім того, проза II половини ХХ ст. вперше стала об'єктом дисертаційного дослідження, у якому виявлено специфіку функціонування лінгвістичних засобів омовлення концептів ГРІХ та СПОКУТА. Робота містить оригінальне визначення поняття концептуальної дихотомії.

Структура і обсяг роботи. Дисертація загальним обсягом 203 сторінки (обсяг основного тексту дисертації становить 174 сторінки) складається зі вступу, чотирьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаної наукової літератури (254 позиції), списку лексикографічних джерел (16 позицій) та списку художніх текстів (39 позицій).

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Концепт „грїх” в художньому дискурсі (на матеріалі історичних романів П. Загребельного, Р. Іваничука, Ю. Мушкетика) / А. М. Яворська // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Філологічні науки / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. – Вип. 15. – С. 252–254.

2. Особливості реалізації концептуальної дихотомії „грїх – спокута” на тлі художньо-образної картини світу роману Р. Іваничука „Орда” / А. М. Яворська // Наукові записки : збірник наукових праць : вип.10, у 2 т. / [наук. ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2008. – Т. 2. – С. 167–171. – (Серія : Філологія).

3. Функціонування концепту „грїх” у художньо-образній картині світу роману П. Загребельного “Тисячолітній Миколай” / А. М. Яворська // Наукові праці Кам'янець-Подільсь-

кого державного університету: за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів: вип. 6, у 3 т. / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов] – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет, 2007. – Т. 2. – С. 29–30.

4. Аналіз структури концепту „грїх” / А. М. Сїрант // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Фїлологічні науки / [відп. ред. Ю. О. Маркітантов] – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – Вип. 16, Т. 1. – С. 485–489.

5. Вербалїзація концепту „грїх” (на матеріалї історичної прози другої половини ХХст.) / А. М. Сїрант // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету іменї Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів, присвяченої 90-рїччю Кам'янець-Подільського національного університету / [голова ред. колегїї О. М. Завальнюк]: вип. 7, у 5 т. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет іменї Івана Огієнка, 2008. – Т. 3. – С. 131–132.

6. Вербальний спосїб репрезентації концепту „спокута” у творчостї письменників II половини ХХ ст. / А. М. Сїрант // Наукові записки: збірник наукових праць / [наук. ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет іменї Михайла Коцюбинського, 2009. – Вип. 11. – С. 322–326. – (Серїя: Фїлологія).

7. Концептосфера художньої картини свїту та концепт як її основний елемент / А. М. Сїрант // Семантика мови і тексту: Матеріали Х Міжнародної конференції (Івано-Франківськ, 21–23 вересня 2009 р.) / [голова ред. Колегїї В. І. Кононенко]. – Івано-Франківськ: Видавець Третяк І. Я., 2009. – С. 312–314.

8. Концептуальна дихотомїя „грїх – спокута”: лїнґвофїлософський аспект / А. М. Сїрант // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету іменї Івана Огієнка. Фїлологічні науки / [відп. ред. Л. М. Марчук]. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – Вип. 28. – С. 435–438.

9. Концептуальна та мовна картини свїту у сучасних лїнґвістичних дослідженнях / А. М. Сїрант // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского / [научн. ред. Н. В. Багров]. – Симферополь: Таврический национальный университет имени В. И. Вернадского, 2009. – Том 22 (61). – С. 94 – 97.

10. Розробка теорїї „концепту” в сучасній лїнґвістицї / А. М. Сїрант // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалїзації / Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Сїмферополь, 26–28 сїчня 2012 р.) / [редкол. В. І. Тарасов, В. В. Трофимова, Д. А. Сїніца]. – Сїмферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. – С. 99–101.

11. Вербалїзація зв'язків концептів ГРІХ, СПОКУТА та БОГ у національній концептосферї (на матеріалї прози другої половини ХХ столїття) / А. М. Сїрант // Perspektywy rozwoju nauki. Zbiór raportów naukowych (28.11.2012 – 30.11.2012). – Gdansk: Wydawca: Sp. z o.o. „Diamond trading tour”, 2012. – S. 62 – 64.

* * *

Юрїй ПЕТРАШИК. Ергонїмїя Тернопільщини кїнця ХХ – початку ХХІ ст. – Рукопис.

Роботу виконано на кафедрї українського та загального мовознавства Тернопільського національного педагогічного університету іменї Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керївник – доктор фїлологічних наук, професор кафедри українського та загального мовознавства **Бучко Дмитро Григорович**, Тернопільський національний педагогічний університет іменї Володимира Гнатюка. Офіційні опоненти: доктор фїлологічних наук, професор кафедри української мови **Масенко Лариса Терентїївна**, Національний університет „Києво-Могилянська академїя”; кандидат фїлологічних наук, доцент кафедри прикладної лїнґвістики **Кутуза Наталя Валерїївна**, Одеський національний університет іменї І. І. Мечникова.

Захист вїдбувся 26 лютого 2013 р. Із дисертацією можна ознайомитися в науковїй бїбліотецї Чернівецького національного університету іменї Юрїя Федьковича за адресою: вул. Лесї Українки, 23, м. Чернівці, 58000.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням кїлькостї ергонїмїв та значними

якісними змінами в українському ергоніміконі, що спричинені поживленням економічних відносин після проголошення незалежності України. Ергонімія – це ономастичний розряд, який впродовж останніх десятиліть активно поповнюється та функціонує; у ньому відбуваються суттєві зміни, виникають нові тенденції, які вимагають нагального дослідження. Особливістю ергонімів є те, що вони утворюються в народному середовищі та відображають ознаки часу, в якому функціонують. Творення цих назв мотивоване суспільними, економічними й політичними потребами та цінностями, актуальними для їх просторових і часових координат, тому цей розряд онімів багатий цінним матеріалом для ономастичних студій. Ергонімі розвиваються за принципом лавинності, з часом мотив їх походження забувається, навіть якщо фірма продовжує функціонувати. Саме тому критерії ергонімотворення слід вивчати за „живими” номінаціями.

Ергонімі Тернопільщини, що є важливою частиною українського ергонімікону, до сьогодні не були об'єктом детального дослідження науковців. Крім цього, у сучасному українському мовознавстві проблема функцій ергонімів та лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації цих функцій ще не вивчена достатньо глибоко.

Метою дослідження є аналіз ергонімії Тернопільщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. з урахуванням найактуальніших функцій ергонімів та лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації цих функцій. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі основні завдання:

- 1) проаналізувати сучасний стан дослідження ергонімії взагалі та ергонімікону України зокрема, думки вчених щодо актуальних функцій ергонімів та засобів їх реалізації;
- 2) встановити максимально повний склад і походження ергонімікону, вживаного сьогодні на території Тернополя та області;
- 3) вивчити лексичні, стилістичні та графічні засоби і моделі реалізації рекламної функції ергонімів, дослідити онімні й апелювативні джерела творення ергонімів як рекламних назв;
- 4) виявити основні типи інформації, носіями якої є ергонімі Тернопільщини, та лінгвістичні засоби і моделі, що їх застосовують в ергонімії для реалізації інформативної функції;
- 5) з'ясувати поширеність виявлених засобів реалізації рекламної та інформативної функцій ергонімів, а також моделей їх застосування, висвітлити галузеву специфіку застосування цих засобів і моделей.

Об'єктом дисертаційного дослідження стала ергонімія Тернопільщини періоду кінця ХХ – початку ХХІ ст., а його **предметом** – функціональні та структурно-семантичні особливості ергонімікону названої території.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що ергонімія Тернопільщини кінця ХХ – початку ХХІ ст. ніколи досі не була об'єктом спеціального ономастичного дослідження. На фактичному матеріалі обсягом понад 8,5 тисяч ергонімів, зібраних на території Тернопільської області, уперше розроблено детальну класифікацію лексичних, стилістичних і графічних засобів реалізації найактуальніших нині функцій ергонімів – рекламної та інформативної, а також здійснено лексико-семантичний і структурний аналіз ергонімів названого регіону.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (361 найменування) і додатків, у яких унаочнено висновкові положення. Повний обсяг роботи – 235 с., із них основного тексту – 184 с. У дисертації представлено 4 таблиці та 6 діаграм.

Основні положення дисертації викладено в таких наукових працях:

1. Деремєнда Ю.М. Асоціативний компонент у відміфонімічних та відтеонімічних ергонімах Тернопільщини / Ю. М. Деремєнда // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка / ред. кол. : П. Ю. Саюх (гол. ред.) [та ін.]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 58. – С. 108–111.
2. Деремєнда Ю.М. Засоби реалізації рекламної функції ергонімів (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) / Ю. М. Деремєнда // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КНЛУ. – Серія „Філологія, педагогіка, психологія” / ред. кол. : В. П. Мусієнко (гол. ред.) [та ін.]. – К : Видавничий центр КНЛУ, 2011. – Вип. 23. – С. 183–191.

3. Деремента Ю.М. Інформативна і рекламна функції ергонімів, що містять спеціалізовані слова і терміни (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) / Ю. М. Деремента // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні проблеми філології : мовознавство, перекладознавство та методика викладання філологічних дисциплін” (Маріуполь, 2011) / ред. кол. : Л. С. Піхтовнікова, Г. В. Висоцька [та ін.]. – Маріуполь : ДВНЗ „ПДТУ”, 2011. – С. 96–101.
4. Деремента Ю.М. Іншомовні засоби в ергонімії (на матеріалі ергонімікону Тернопілля) / Ю. М. Деремента // Філологічні трактати : Науковий журнал. Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна / ред. кол. : О. Г. Ткаченко (гол. ред.) [та ін.]. – Суми : Друкарня СумДУ, 2011. – Том 3. – № 4. – С. 107–114.
5. Деремента Ю.М. Метонімічна онімізація як засіб творення рекламної назви / Ю. М. Деремента // Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Серія „Філологічні науки” / ред. кол. : Л. М. Марчук (відп. ред.) [та ін.]. – Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2011. – Вип. 28. – С. 119–122.
6. Деремента Ю. М. Мовна гра як засіб атракції у рекламних назвах (на матеріалі ергонімії Тернопільщини) / Ю. М. Деремента // Філологічні студії : Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету : зб. наук. праць / ред. кол. : Ж. В. Колоїз (відп. ред.) [та ін.]. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – Вип. 6. – Ч.2 – С. 164–168.
7. Деремента Ю.М. Назви аббревіатурного типу як структурно-морфологічний різновид ергонімів / Ю. М. Деремента // Рідне слово в етнокультурному вимірі : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, Дрогобич, 2011 / упор. М. Федурко, В. Котович, Г. Філь. – Дрогобич : Посвіт, 2011. – С. 110–116.
8. Деремента Ю.М. Назви з рослинного і тваринного світу як етимони ергонімів / Ю. М. Деремента // Записки з ономастики : зб. наук. праць / ред. кол. : О. Ю. Карпенко (відп. ред.) [та ін.]. – Одеса : Астропринт, 2012. – Вип. 15. – С. 22–30.
9. Деремента Ю. М. Прецедентні топоніми як засіб рекламної експресивності в ергонімії / Ю. М. Деремента // Актуальні проблеми слов’янської філології. Серія : лінгвістика і літературознавство : міжвуз. зб. наук. ст. / гол. ред. В. А. Зарва. – Бердянськ : БДПУ, 2011. – Вип. XXIV. – Ч.4. – С. 454–461.

Підготували:

Н. Гуйванюк, голова спеціалізованої вченої ради, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри сучасної української мови;

О. Кульбабська, учений секретар спеціалізованої вченої ради, доктор філологічних наук, професор кафедри сучасної української мови.